TRAGOM HRVATSKOKAJKAVSKE PISANE I TISKANE RIJEČI

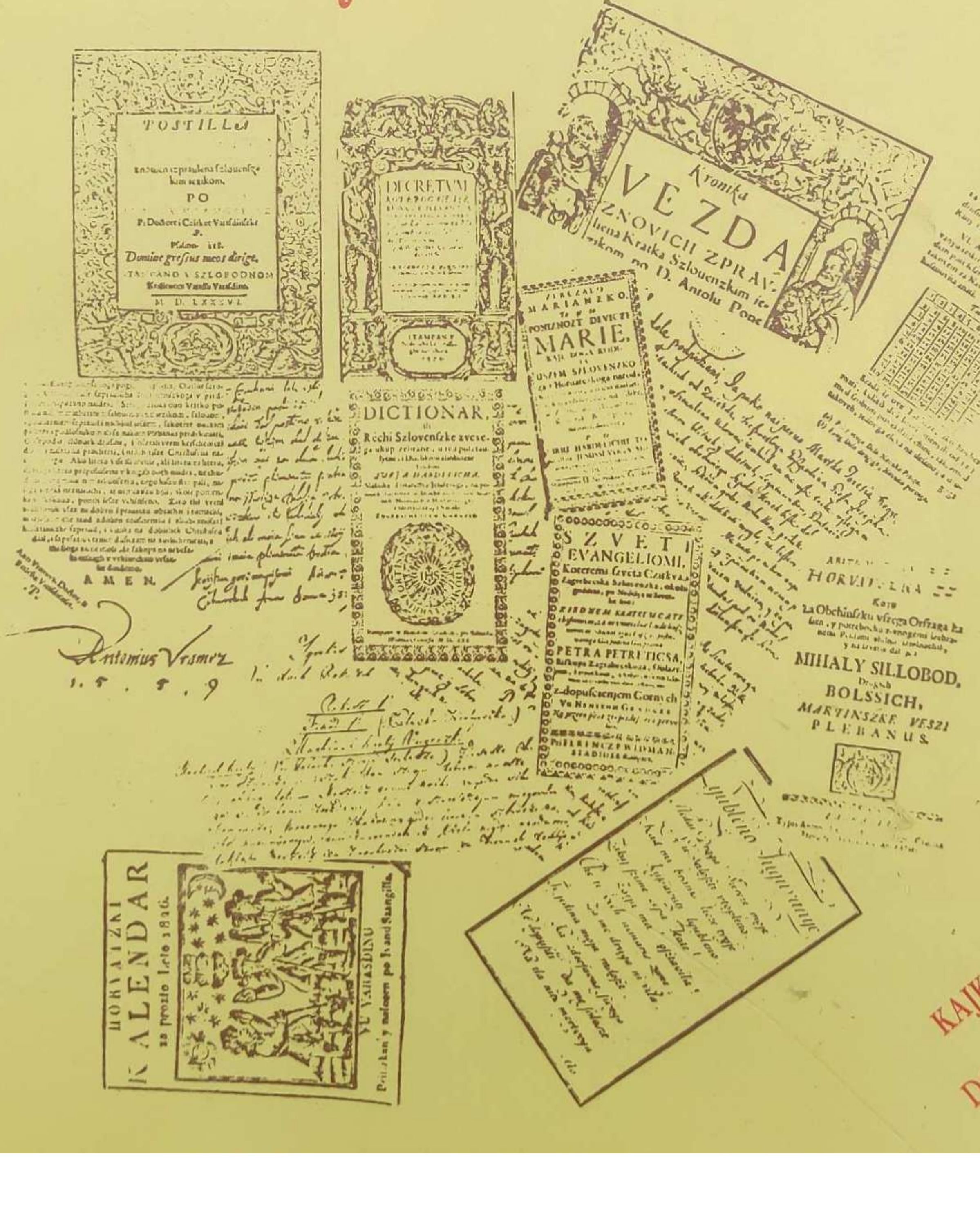

KAJKAVIANA
DONJA STUBICA
GOLUBOVEC

28062

TRAGOM HRVATSKOKAJKAVSKE PISANE I TISKANE RIJEČI

KAJKAVIANA
DONJA STUBICA

GOLUBOVEC
1990.

Izložbu priredili i katalog sastavili:

dr. Alojz JEMBRIH (Uvod, Jezikoslovlje, književnost)
prof. Ivan CESAREC (Predgovor, Drama)
prof. Mirko IVANJEK (Reč zahvale, koordinacija i ostalo)

Likovna i tehnička postava izložbe:

akad. slik. Darko BUBANKO
akad. kip. Branko BENGER

Izdavač:
KAJKAVIANA – D. STUBICA

2. dopunjeno izdanje

Zagreb 1990

Katalog tehnički uredio
Alojz Jembrih

Tisak: Bodočnost Maribor – 1990

Predgovor

Izložba što ju je prigodom 780. godišnjice prvog spomena Stubice[1] i 450. godišnjice Vramčeva rođenja[2] (1989) u ovom lijepom, negda Vrhovčevom dvorcu[3] organiziralo društvo »Kajkaviana« pod radnim naslovom TRAGOM HRVATSKOKAJKAVSKE PISANE I TISKANE RIJEČI, prvi je dio šire zamišljenog izložbenog i znanstvenog projekta koji bi trebao obuhvatiti kajkavsku riječ u punoći njezina višestoljetnog trajanja – sve do danas.

Osnovna koncepcija izložbe zamišljena je kao uvid u pojedina književna i stručna područja (lirika, epika, proza, drama jezikoslovlje, pravo, medicina, veterina, gospodarstvo) uz obilje povijesne i kulturne građe koja ocrtava minulo vrijeme i događaje.

Na izložbi se po prvi puta prikazuju: Frankopanova pjesma *Fratri putnici* (1671) i nedovršena komedija *Jarne bogati* (1671) te (oštećeni) Čunčićev list (1521) – za sada najstariji kajkavski tekst(?).

Svjesni smo isto tako da su postojeći izbor i pristup s pravom mogli biti i drukčiji, pa ovaj postav smatramo »otvorenim« i držimo ga tek mogućim prijedlogom, zapravo pozivom na svestranije i cjelovitije razmatranje, problematiziranje i vrednovanje hrvatskokajkavske pisane i tiskane riječi.

Ivan Cesarec

1 Usp. Tadej Smičiklas, *Codex diplomaticus Regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae*, vol. III. Listine 1201-1235, JAZU, Zagreb 1905, 91-95

2 Usp. Alojz Jembrih, *Život i djelo Antuna Vramca*, Čakovec 1981.

3 Usp. Ljelja Dobronić, *Dvorac Golubovec*, izd. Povijesni muzej Hrvatske, Zagreb 1972.

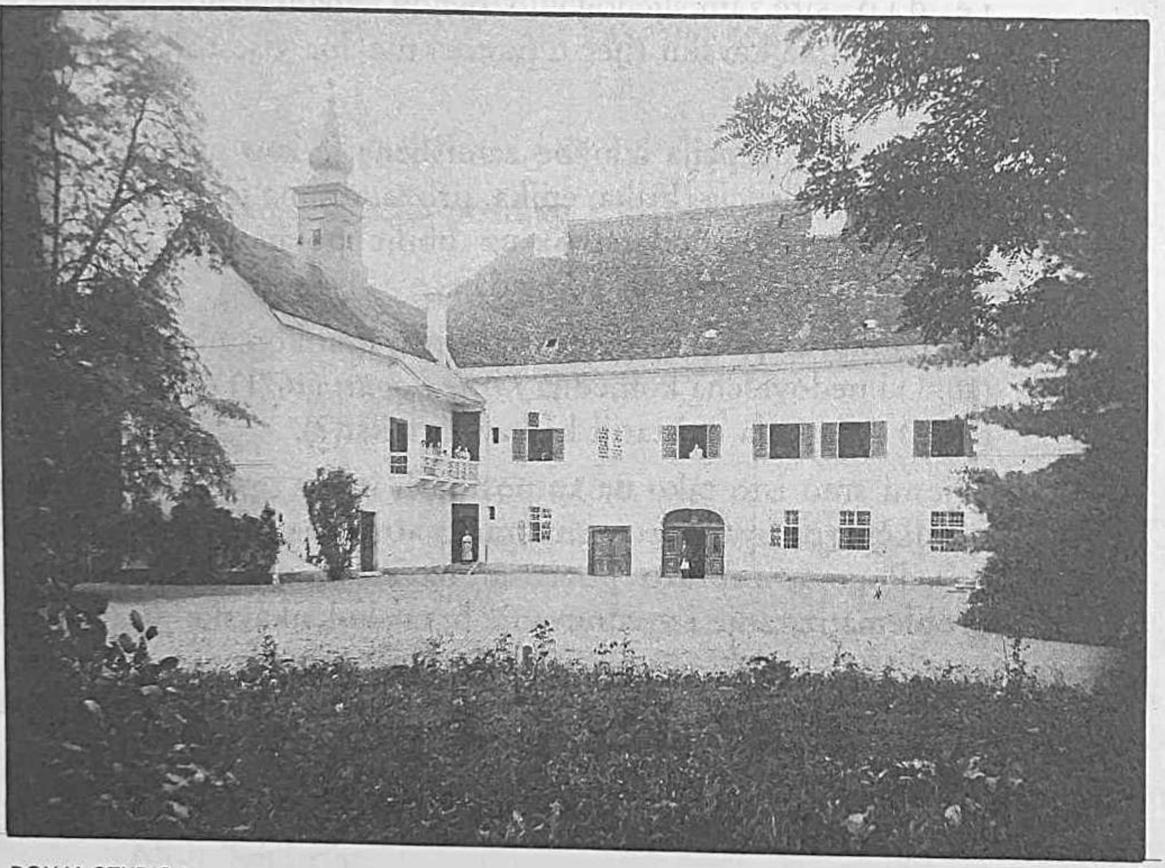

DONJA STUBICA
Grad Golubovec početkom XX stoljeća

Reč zahvale

»Teda negda, zdavna vre očituvana nakanjenju mojemu, i vrednoj isntinskeh Domovine ljubitelov želje za dosta vučiniti morem.«
(T. Mikloušić: Izbor dugovanj... 1821)

Zdavna je več želja ova očituvana bila kak potrebno je vsaki del naše horvatske baščine ščuvati, kajti bez vseh delov ničesar nigdar nije obstalo. Trojstvo našega orsaga i jezika velika je shramba, zdavna nasleduvana, našemu skupnomu jeziku, tri su to zvirka jenoga pototka, tri korena jenom drevu, s koterih i deca naša pili budu i ploda zbirali.

Znajuči to i kajkavijansko naše tovaruštvo cilja si je odredilo osvetlati i zveličati jezika horvatskokajkavskoga, diku mu pribaviti kakva ga ide i koteru su mu vnogi drugi prikratili.

Če gdo još nekaj za potrebno ovomu najde, tak naj tuliko ne prigovarja, kajti naš tanec nije bil krajši od mužike, neg naj menjkavost našu svojim trudom popravi i doponi, ar je to takitak del vseh nas.

Naj se posel sam fali. Popravili smo staru hižu, ar nek vu njoj nebu tiho kak vu kakvem muzeju, em je to još hiža prikladna za puno življenje.

Tomaš Mikloušič, ne baš pri dobri volji, na kraju predgovora svoje knjige zapisal si je kakti epitaf:

»Bil je jednoč domorodec zmed ostaleh jeden koji imel je goruču želju domovine svojoj po osvetlanju narodnoga jezika diku pribaviti, ali – ali tersenja njegova, koji bi želel ne mogel, koji bi mogel, potpreti neje hotel.«

Mi pak rečemo: bilo je puno domorodcov i jen su drugomu tak na pomoč bili da domovine svoje jezik osvetlali jesu i diku joj pribavili.

Mirko Ivanjek

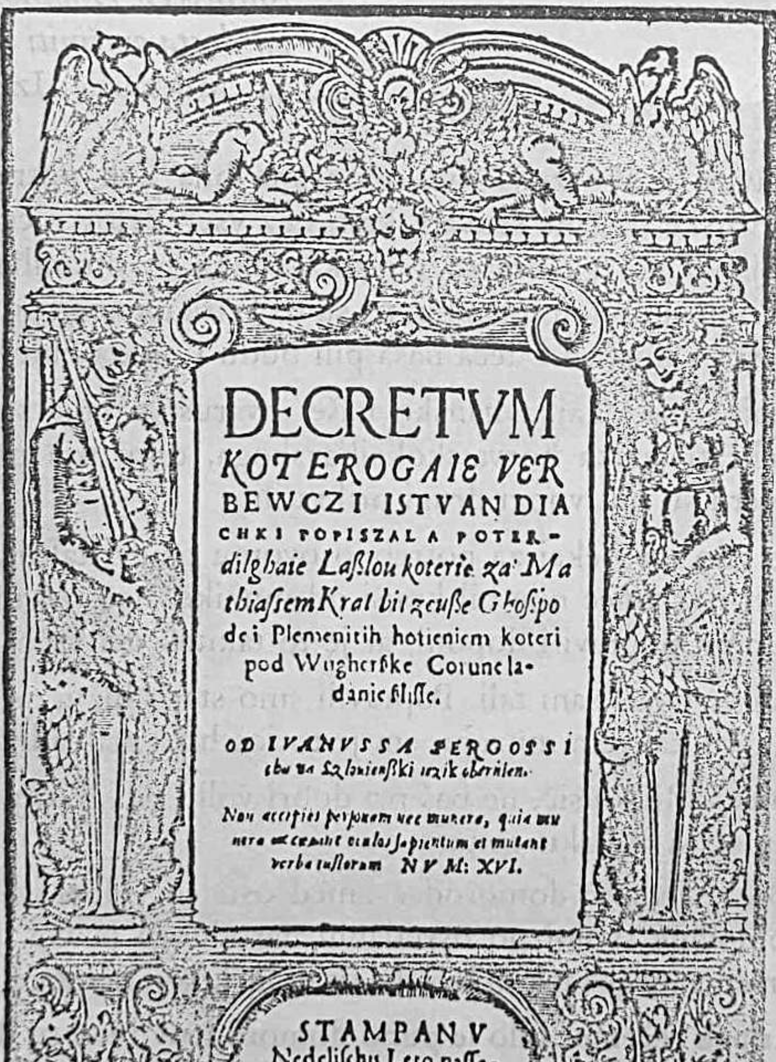

DECRETVM KOTEROGAIE VERBEWCZI ISTVAN DIACHKI POPISZAL A POTERdilghaie Laßlou koterie za Mathiassem Kral bil zeuße Ghospodei Plemenitih hotieniem koteri pod Wgherßke Corune ladanie bilisse.

OD IVANVSSA PERGOSSI ebu na Szlouienßki iezik obernien.

Non accipies personam nec munera, quia munera excecant oculos sapientum et mutant verba iustorum NVM: XVI.

STAMPAN V Nedelischu Leto nassegha zuelichenia 1574.

Uvod

Hrvatsko-kajkavska tiskana riječ u povijesnom razvoju

(kratki pregled)

Ako imamo na umu da su Slaveni u vrijeme seoba naselili dio Panonije koja je kasnije sticajem društvenopolitičkih okolnosti teritorijalno podijeljena na **Posavsku Hrvatsku, Franačku,** a dio su kasnije zauzeli Mađari, onda je vrlo vjerojatno da su Slaveni svoju temeljnu religioznu i društvenu terminologiju donešenu iz svoje prapostojbine prilagođivali i razvijali u novim uvjetima komunikacije. Ti novi uvjeti proizlazili su iz činjenice da su Slaveni na spomenutom području zatekli starosjedioce koji su bili kršćani; kao što je slavist **Janos Melich** pokazao da kršćanstvo u **Donjoj Panoniji** nije bilo ukinuto ni dolaskom Mađara. Na to su područje dolazili misionari iz susjednih zemalja – »iz latinske, iz grčke, i iz njemačke zemlje, učeći različito« – kako to čitamo u **Panonskoj legendi**. Jurisdikcija akvilejske biskupije sezala je na zapadno područje današnje **Slovenije** i sjevernog **hrvatskog Primorja.** Salzburška je biskupija s nastojanjem potiskivala i eliminirala slavensku liturgiju u tom dijelu Panonije, dakle Metodijevoj biskupiji. Područje južno od rijeke Mure pripalo je Hrvatskoj, a istočno od nje Ugarskoj, dok se zapadno od Mure oblikovala Podravska marka koja se kasnije pridružila Štajerskoj vojvodini. Još u 16. stoljeću, područje istočnije od Celja koje je pripadalo biskupiji **Gurk**, nazivalo se sve do Sutle »Windische Mark«.

Hrvatski dio Panonije bio je pod upravom zagrebačke biskupije od njezina osnutka 1094. a i **Donje Prekmurje** sve do 1777.

Prema tome takva politička i crkvenoadministrativna rascjepkanost panonskog područja znatno je pridonijela i razvoju hrvatskokajkavskog jezika, koji su u svojim djelima hrvatskokajkavski pisci (16. i 17. st.) nazivali **»slovenski«** (lingua sclavonica, dakle jezik **slavenski/slovenski** ‹ **slovjenьskъ** u ćirilometodijskoj tradiciji poimanja jezika namijenjen Slavenima.

Imajući na umu izloženo, mogli bismo prihvatiti pretpostavku da je crkvenoslavenska pismenost (čitaj književnost) **Koceljeve Velike Moravske** (9. st.) zaista ostavila trag i u hrvatskokajkavskoj sredini. Kratko rečeno, izraziti utjecaj ćirilometodijske pismenosti, koji se učvrstio na čakavskom području, morao je utjecati i na kulturni život Kajkavaca. U to nas mogu uvjeriti riječi romanskog porijekla kao što su: **barilec, brenta, čiček, duplier, karmina, korizma, fruštati, fundati, macelj, menkati, muštarda, kalež, brajda** itd.

S obzirom na najranije postojanje hrvatskokajkavske riječi u knjizi, valja istaći da se ona, kao izražajno sredstvo, javlja već u latinskim gramatičkim i leksikografskim kodeksima 14. i 15. st. Osim toga tijesna veza kajkavske riječi i crkvenoslavenskog (čakavskog) jezika posvjedočena je u Petrisovom 1468. i Kolunićevom zborniku 1486. u kojima nalazimo priličan broj kajkavizama. Iz Petrisova zbornika navedimo primjere: **Dragi sinu to kai te hoću vučiti razumei ni v dvore ni vu v'si ne budi velikorečiv i ne budi ti trebe vzeti blaga; Reče neki ot sinov 'izrailovih' rce nam pravo ot sih kai to budet'. On že tveća i reće im' (...) kao bude to drevo toko vsadi pri vode (...); (...) kai trpimo vidiš' (...) ča slišimo (...): I reku emu anjeli vraž'i ki ga budu držali čto se žalostiš ubogi člověče i kai se mećeš' i zač trepečeš.** Sve nam to govori da zapravo tiskanim djelima ne počinje književna stilizacija kajkavskoga jezika (kao ni čakavskoga).

U povijesti štampane knjige u sjeverozapadnoj Hrvatskoj, među kajkavskim govorećim stanovništvom u 16. stoljeću, od izuzetna su začenja dvije putujuće tiskare, ona **Hoffhalterova** u **Nedelišću** (Međimurje) i ona **Manliusova** u Varaždinu. Obje tiskare, u tehničkom pogledu, pridonijele su afirmaciji hrvatkoskajkavskoga književnoga jezika.

Mogli bismo postaviti pitanje da li početak tiskarstva kod Hrvata Kajkavaca znači i početak hrvatskokajkavske književnosti? Potvrdan odgovor često nalazimo u dosadašnjim povijestima hrvatske književnosti, a ponegdje se taj početak povezuje sa slovenskom reformacijom, što međutim neće odgovarati činjenici. U vezi s posljednjom pretpostavkom, uputno je pročitati i ove riječi: »Obično se to (da se je hrvatskokajkavski probio u knjigu, A.J.) dovodi u vezu s protestantskim pokretom, kao da je tobože protestantizam svojom praksom prisilio katoličko svećenstvo da i ono uvede narodni jezik u svoju književnost. U kajkavskoj književnosti možemo govoriti samo o slučajnoj koincidenciji s protestantskim pokretom. Misao da se uvede narodni jezik u knjigu u vezi je s razvitkom građanske klase. O ovom problemu raspravljao je već Dante u spisu **De vulgari eloquentia libri duo** (1304). Renesansa je pitanje riješila ne samo za Italiju nego i za naše čakavske i štokavske krajeve u Dalmaciji. Pronalaskom štampe riješeno je i pitanje masovne knjige s tehničke strane, a uvođenje narodnog jezika u knjigu samo je logička posljedica svih ostalih okolnosti među kojima je na prvom mjestu sve jača afirmacija građanstva« (Jurančič).

Da je hrvatskokajkavska »domaća« riječ svoj književnoumjetnički izraz potvrdila i prije tiskanih knjiga, pored **Petrisova i Kolunićeva** zbornika, svjedoči **Prekomurska rukopisna pjesmarica s datiranom pjesmom Andrije Šajtića iz 1534**, a u najnovije vrijeme i jedna crkvena euharistijska pjesma također iz prve polovice 16. stoljeća »Zdravo budi božje telo«. U suvremenoj transkripciji, prema L. Hadrovicsu, pjesma glasi:

Cantio optima

Zdravo budi, božje telo
na oltari alduvano,
od Svetoga Du(h)a dano
i narođeno od device Marije,
po Gabriele arkanđelje
Marije nazveščeno.

(T)ebe Ižaijaš profeta
prorokuval je po Svetoga
Du(h)a milosti.

O blaženo božje telo,
ti si vekivečni Bog
ke se alduješ na oltari
ot farara tvoje smrti
na spomenjenje.

O nebeska velika svetlost,
paradižomski plemeniti sad,
deve Marije blažen sin,
Ježuš Krištuš, presveti nam
naše pameti.

To je te kruh anđelski
ke se je od marije porodil.
Vola što te ne veruje skvarjen bo,
od nebeskoga orsaga zaprt bo.

Čista devica Marija,
mati božja milostivna,
Svetoga Tro(j)stva jedina si
ruža rumena,
moli za nas na denešni den.

Pravila varaždinskih tkalaca iz 1561, pisana u Varaždinu, svjedoče o pravničkom tipu hrvatskokajkavskog književnog jezika kao naprimjer: » (...) Nego ako bi koji zvunski i prihodni tkalec ali koji meštrije navuka tkalečkoga navučnik vu ov varaš došel, ter meštrom ovde postati hotel, ta takov onda najpervo i principaliter mora dojti pred cehmeštra, koteri tako mora druge meštre tkalce k sebi zazvati vučiniti, ter njega pred njimi egzaminerati, pitati i probuvati verno, je li zadovolen i vreden, da se ima na terjanje i delanje, meštrije prijeti, i jest li iz poštenoga zakona rojen, i ako se znajde, da je vreden pošten i zadovolen za delanje meštrije, onda meštrim tkalečkim jeden dober obed i na bratovščinu dva rajniška i četiri funte vojska dužen bude pervo postaviti, i onda moral bi i mogel bi jakost i oblast z meštrijum tkalečkum živeti, kakti i drugi meštri tkalečki vu spomenutom varašu i vu tovaruštvu, iliti bratovščine meštrov tkalečkih pošteno ostati« (Androić).

Još stariji od pravila varaždinskih tkalaca i Pergošićeva **Dekretuma** je novopronađeni fragment lista Štefana Čunčića (Stephanus Chunchich) iz 1521. kojim se potvrđuje sloboda ribolova i ispaše njegovim nasljednicima u Kučama (Turopolje).

Sve to potvrđuje da je kajkavski vrlo rano bio i jezikom administrativne uprave. O tome izrazito svjedočanstvo pružaju i Krapinski sudski zapisnici (I. 1574-1622, II. 1635-1665, III. 1665-1675) u kojima je potvrđena hrvatsko-kajkavska pravna terminologija Pergošićeva vremena.

Sve što je dosad rečeno govori o znatnom pomaku donje granice hrvatsko-kajkavskoga književnoga jezika, tj. ona seže u 15. stoljeće. Možda je i to dovoljan korektiv dosadašnjih isticanja ovisnosti te književnosti od protestantizma.

Budući da do danas nije pronađeno nijedno djelo Mihalja Bučića, u pravu smo ako ustvrdimo da je **Ivan Pergošić** (1521/22–1529) pisac prvog tiskanog hrvatskokajkavskog pravnog djela, objavljena 1574. u Hoffhalterovoj tiskari u Nedelišću, koje nam se sačuvalo do naših dana.

Ivan Manlius – prvi tiskar u Varaždinu

O Manliusovu (Johannes Manel, Männel. Manuel, Manlin, Mandel, Mandelc, oko 1532-1605), porijeklu još uvijek nema pouzdanih podataka. Ivan Kukuljević je svojedobno nagađao da je prvi tiskar Varaždina »po svojoj prilici rođen u Kranjskoj ili u hrvatskom Primorju«, jer se 1472. na Rijeci kao gradski bilježnik pojavljuje neki Bartolomej Manlius. Karl Semmelweis također pretpostavlja: »Sein Herkunft konnte bischer nicht einwandfrei festgestellt werden, es ist aber anzunehmen, dass er ein gubürtiger Krainer war, doch wird er mitunter auch für einen Württemberger gehalten. Sicher ist dass er mit Primus Truber, dem Reformator von Krain, schon früher im Kontakt stand und dass er, bevor er nach Laibach kam, in der slovenischen Druckerei Hans Ungnads in Urach und Tübingen arbeitete und dort auch das Druckerhandwerk erlernte.« (= Porijeklo I. Manliusa do sada nije se moglo pouzdano utvrditi. Pretpostavlja se da je rodom iz Kranjske. Neki smatraju da je iz Württemberga. Sigurno je, prije dolaska u Ljubljanu, bio u vezi s Primožem Trubarom, radeći u slovenskoj tiskari Ivana Unganda u Tübingenu i Urachu, gdje je izučio tiskarsko umijeće). Prije svega moramo korigirati Semmelweisa; u Urachu nije postojala slovenska tiskara, već »slovensko-glagoljsko-ćirilska / windische, chrabatische und cirulische«, kako ju je Ungand u svojim pismima nazivao a u spisima iste tiskare, Manlius se ne pojavljuje.

U Ljubljanu je Manlius došao iz Njemačke. Već 1562. tu je otvorio knjižaru s kojom je dobro poslovao i ubrzo je primljen u građanski stalež grada. Na poticaj ljubljanskog prodikatora Jurja Dalmatina i ostalih prijatelja, Manlius 1575. otvara svoju oficinu-tiskaru u kojoj će do 1580. otisnuti oko trideset različitih knjiga na slovenskom, njemačkom i latinskom jeziku, a među njima i Vramčevu **Kroniku** (1578). Manlius je namjeravao tiskati i Bibliju Jurja Dalmatina, međutim ta ga čast nije dopala. Naime, katolička reakcija zabranila mu je dalji rad u Ljubljani, dekretom od 13. listpada 1581. trebao je napustiti Ljubljanju. No kranjskim staležima nije se žurilo provesti u djelo spomenutu odredbu. Tako je dekretom od 3. travnja 1582. Manlius morao konačno zauvijek napustiti Ljubljanu. Umjesto u Württemberg, za koji je imao preporuku, odlazi na dvor Baltazara Batthyanyja u Güssing (danas južno Gradišće, Burgenland) gdje radi od 1582. do 1585. izdavši na svjetlo dana 16 djela što na mađarskom, što na latinskom i njemačkom jeziku. Od svih tih djela za nas je od posebne važnosti djelo

pod naslovom »**Stirpium/nomen/clator pan-nonicus. Authore Carlo Clusio. Atrebate... Impressum Nemetvywarini per Iohannem Manlium. Anno M.D.LXXXIII.**« (1583). U osnovi to je abecedni popis mađarskih i latinskih naziva biljaka iz okolice Güssinga, zanimljiv iz lingvističkog i florističkog aspekta. Iz lingvističkog, odnosno leksikografskog aspekta pobuđuje interes nekoliko naziva biljaka. Naime, od 348 različitih naziva u relaciji lat.-mađ., nalazimo više od dvadeset naziva na hrvatskom jeziku, kao što su **javor, natragulja, zob, cikla, pažut, ljiljan, lan, repa, dragoljub, slak, mak, kukolj,** šar, **gavez, tisa,** itd. Na str. 10. nalaze se ekvivalenti za lat., Buphthalumum quotundam, sive Chrysanthemum, ökö zöm. I oculus bovis, **Croaticè, Kachhi iezika,** hoc est lingua serpentis, ili kod Pilosella albo flore, **dragoljub Croaticè** (str. 24). Dakle, autor ukazuje na hrvatske nazive biljaka. Prema tome možemo bez pretjerivanja reći da se na tlu današnjih Gradišćanskih Hrvata prva tiskana hrvatska riječ pojavila već 1583. godine u Manliusovoj oficini.

Životni pravac I. Manliusa iz Güssinga bio je usmjeren u Varaždin kamo je stigao ili 1585. u jesen, ili početkom 1586, jer Vramec je datirao latinsku Posvetu svoje **Postille** sa 16. ožujkom 1586. To bi značilo da je u prvoj polovici iste godine Postilla mogla biti tiskana. Gdje se mogla nalaziti Manliusova tiskara u Varaždinu? Poznato je da su tiskare u to vrijeme bile smještene blizu gradskog magistrata, ukoliko nije dotični feudalac, koji je tiskara i pozvao, dao mjesto na svom dvoru. Budući da je u to vrijeme gospodar Varaždina bio T. Erdödy, moguće je vjerovati da je upravo on pozvao Manliusa davši mu i primjerenu prostoriju u današnjem starom gradu ili pak u samom centru grada Varaždina.

Kao što pokazuju istraživanja Paula **Gulyasa** i Gedeona **Borse**, danas se zaista ne može više govoriti o prijenostu Hoffhalterove tiskare iz Nedelišća u Varaždin. Stoga neće odgovarati istini niti ovakva konstatacija: »Po nekim izvorima, Manlius je u Varaždinu došao na poziv Jurja Zrinskog godine 1586. i po svoj prilici na tehnici preseljene tiskare iz Nedelišća štampao knjige, kratko vrijeme, vjerojatno do 1590., kada mu se izgubi trag negdje u Mađarskoj« (Golob).

Vramčeva Postilla

Kao što je poznato, Vramčeva je **Postilla** treća do danas sačuvana hrvatskokajkavska knjiga iz druge polovice 16. stoljeća. Uz njegovu **Kroniku** (1578) ona je, kao i Pergošićev **Dekretum**, vrlo važan književno-jezični spomenik, ili kako reče Branko Vodnik: **najveće prozaičko književno djelo na kajkavskom narječju 16. stoljeća.**

Mi smo se odlučili za termin **hrvatskokajkavski književni jezik**, pod kojim podrazumijevamo jezik hrvatskokajkavske književnosti kakav je funkcionirao tri stoljeća – do ilirskog preporoda, jer **kajkavsko narječje** je lingvistički termin u ekvivalentnom odnosu sa **dijalektom** i kao takav postoji samo uz opći standardni hrvatski književni jezik.

Najraniji spomen o prvoj knjizi tiskanoj u Varaždinu – Vramčevoj Postilli nalazimo u djelu njegova prijatelja **Blaža Škrinjarića** »De agno paschali« koje je objavljeno latinskim jezikom godinu dana nakon Postille (1587) također u Varaždinu. U posveti knjige Antunu Vramcu, Škrinjarić ostavlja relevantan podatak koji se prije svega odnosi na Vramca, a dijelom i na društvene prilike u Varaždinu, pa i Zagrebačkoj biskupiji tadašnjeg vremena. Riječ je o Škrinjarićevoj bojaznosti uopće koja ga je obuzela zbog negativne kritike objavljene Vramčeve Postile. »(...) Doista se bojah ljudi kao i ujeda zavidnika od kojih neki zlovoljno kude čak i tvoje svete napore na nedjeljnjim i blagdanskim evanđeljima, koja su netom na slavenskom (hrvatskokajkavskom) jeziku objavljena u čast domovine i slavenskog naroda.« Škrinjarić se bojao objaviti svoje djelo najvjerojatnije zbog toga što su u ono vrijeme neki ugledni crkveni ljudi bili preosjetljivi prema biblijskim tumačenjima, pisanim na narodnome, slavenskom (slovenskom, slovinskom) jeziku. Bili su to oni crkveni ljudi koji su odobravali za tisak samo ono što im se sviđalo, a sve ostalo su osuđivali. U svojem Proslovu Škrinjarić za takve ljude kaže: »Kad bi netko i poput ruža govorio, bilo bi ih kojima bi ruže smrdile kao koprive! (...) Ima ih naime koji imaju takovu pokvarenu savjest da samo u drugih vide zlo, a ne u sebe: tuđe kritiziraju, a sami ništa ne stvaraju«.

I ovo Škrinjarićevo svjedočanstvo samo se nadovezuje na činjenicu da je živi narodni govor vrlo rano ušao u djela srednjovjekovnih pisaca na hrvatsko-glagoljskom području, zamjenjujući tako hrvatsku redakciju staroslavenskog jezika. Stoga je hrvatska književnost »(...) jedna od prvih evropskih književnosti u kojoj je **lingua vulgaris**, pučki jezik, izvojštio svoja prava« (Frangeš).

Kulminacija hrvatsko-kajkavske knjige

Takva tradicija postala je udomaćena i na hrvatskokajkavskom području, a recipirali su je A. Vramec (1538-1588), I. Pergošić u 16. st., J. Habdelić (1609-1678), B. Milovec (1612-1678), G. Jurjević (1620-1704), M. Magdalenić (1625-?) i dr. u 17. st., da bi u 18. st. – vremenu racionalizma (prosvjetiteljstva) i predromantizma, hrvatskokajkavski jezik našao svoje polivalentno mjesto, u školstvu (sporadično), jezikoslovnim i leksikografskim djelima, povijesti, medicini, veterini i gospodarstvu.

Uopće 18. stoljeće, u trima županijama (zagrebačkoj, varaždinskoj i križevačkoj), na kulturnom, političkom i književnom planu valja promatrati u kontekstu četiriju austrougarskih vladara: Marije Terezije (1740-1780), Josipa II. (1780-1790), Leopolda II. (1790-1792), Franje I. (1792-1835). Bilo je to vrijeme burnih društvenopolitičkih događaja kako u Evropi tako i Hrvatskoj, koja se na svojem sjeverozapadu borila protiv germanizacije i mađarizacije u sjeni dugotrajnih požunskih sabora i školskih reformi. Temeljno obilježje društvenojezičnog stanja u spomenutim županijama, prepoznatljivo je u **višeslojevitosti** društva u kojem se **hrvatskokajkavski, njemački** i **latinski** razlikuju po **statusu** i **funkciji**. To znači da se socijalna struktura stanovništva u gradovima (Zagreb, Varaždin) služila i različitim jezikom. Tako su: seljak i purgarstvo govorili kajkavskim, viši sloj građanstva služio se njemačkim, a latinski je bio jezik školovane inteligencije.

Kajkavski rječnici, kao što su: Habdelićev 1670, Belostenčev 1740, Sušnik-Jambrešićev 1742, naravno ne zaboravljamo na Vrančićev rječnik iz 1595., Mikaljino »Blago jezika slovinskog« (1649) i Della Bellin **talijansko-latinsko-ilirski rječnik** (1728), govore o postojanju dobro razvijene leksikografije kod Hrvata prije nego se formirala jezična znanost u današnjem smislu riječi. Stoga se ne treba nimalo čuditi što u tim rječnicima nedostaje znanstveno utemeljena leksikografska koncepcija, jer kao takva ona nije ni postojala.

Kao što je poznato i hrvatskokajkavsku leksikografiju utemeljili su članovi družbe Isusove, jedini su **Orlović** i **Belostenec pavlini.** Uostalom prvu **hrvatsku gramatiku** napisao je isusovac Bartol **Kašić** (1575-1650): »Institutionem lingue Illyricae libro duo« Roma 1604., a prvu tiskanu kajkavsku Ignacije Szentmártony (mlađi).

Sva tri kajkavska rječnika bila su namijenjena sjeverozapadnom dijelu Hrvatske, a nastali su iz školskih potreba. Valja primijetiti da se trojezičnost (kajkavsko-štokavsko-čakavski) pojavljuje u Orlović-Belostenčevu i Sušnik-Jambrešićevu rječniku. Takva praksa poznata je još od Pergošića i Vramca koji su u svoje djelo unosili – na glasovnoj i leksičkoj razini štokavske elemente.

Koncem 18. stoljeća u društvenom se životu gradova i bogatijeg plemstva sve više udomaćio njemački jezik. Upravo iz tog vremena datiraju dvojezične **gramatike**, njemačko-hrvatskokajkavske (prva takve vrste jest gramatika Antona Raispa iz 1772., vidi kataloške jedinice 113, 120). Zagreb i Varaždin tako su se ponijemčili da je stranac mogao misliti da se nalazi u njemačkom gradu (naprimjer Varaždin dobiva atribut **mali Beč**, jer je sva modna orijentacija bila usmjerena prema Beču). Stoga je razumljivo zašto **Janko Drašković** još 1838. piše svoju okružnicu njemačkim jezikom: »Ein Wort an Illyriens hochherzige Töchter«. Njemački je jezik u neku ruku bio sredstvo nadregionalne komunikacije. Unatoč tome, hrvatsko-kajkavski književni jezik »postigao je kulminaciju svog povijesnog razvitka (...). Njime su se pisala književna djela, kao i dokumenti praktičkog i ličnog karaktera. Moglo se onda predvidjeti da će postati književni jezik na evropskoj visini« (Auty).

Svi hrvatskokajkavski pisci (v. popis njihovih imena ovdje), bez obzira kojem crkvenom redu pripadali, pisali su **hrvatsku knjigu kajkavske osnovice**, poticali i druge na pisanje, pridonoseći identitetu naroda za kojega su pisali. To je vrijednost koju treba sagledati u kontekstu spomenutih sociolingvističkih relacija u spomenutim županijama sjeverozapadne Hrvatske.

Što se tiče dileme oko originalnog stvaralaštva pojedinih hrvatskokajkavskih pisaca kroz tri stoljeća, ona je riješena s ovim kritičkim zamjedbama. (...) Kao što se kajkavskoj književnosti kao negativna značajka pripisuje da se najvećim dijelom sastoji od nabožnih djela, tako se kajkavskim piscima zamjera da nisu bili originalni odnosno da su u najviše slučajeva samo prevodili. Prvo se ne može i ne smije shvatiti kao negativna značajka, jer je to kako je već naprijed izneseno – činjenica koja ima opravdanja. Drugo nije sasvim točno, pa se ne može prihvatiti kao zamjerka. Ako je,

naime, neki prijevod izrađen na temelju solidna poznavanja stranog jezika i finesa vlastita jezika, tada on za svaku književnost znači dobitak. A djela što su ih kajkavski pisci sa stranih jezika prenijeli na kajkavski, s jezične i stilske strane gotovo bez izuzetka izrađena su tako brižno da strani original »ispod« njihova teksta gotovo i ne proviruje.

Rad kajkavskih pisaca na prenošenju stranih djela na vlastiti jezik zapravo se u najviše slučajeva i ne može nazvati pukim prevođenjem, već prije prerađivanjem, jer su oni u strana djela vrlo često interpolirali čitave odlomke u kojima su iznosili vlastite misli, a tuđe sadržaje primjenjivali su na domaće prilike i potkrepljivali ih domaćim primjerima. (Upravo to radi i Juraj Dianić u svojem djelu, A.J.) Osim toga, neki su od njih svoja djela i kompilirali na temelju nekliko, pa čak i velikog broja stranih originala – a prevođenje pri kompiliranju samo je sporedan zadatak. Kajkavski su pisci takvim radom dokazali da je njihov jezik već od najranijega vremena pa kroz čitavo razdoblje njihova djelovanja bio sposoban da se njime prenesu misli i sadržaji i fraze ne samo drugoga hrvatskoga govornog područja već i tuđih djela, bila ona pisana latinskim, mađarskim, njemačkim – rjeđe francuskim i talijanskim – jezikom, i to bez obzira na raspon struka kojima su pripadala i na terminologiju koja je u njima upotrebljavana« (O. Šojat).

Želimo li danas vrednovati hrvatskokajkavsku književnost, znači prije svega osloboditi se ideologema kojih nalazimo u pojedinim povijestima hrvatske književnosti, često s predznakom niže vrijednosti ili prezira. Nešto slično govori i slijedeći tekst: »(...) Svi ti pavlini i kapucini, te kasnije i jezuiti, pisali su uglavnom nabožne spise, pjevali i prepjevavali duhovne i moralističke stihove, a to su uglavnom radili i svjetovnjaci, kanonici i prebendari, ali i župnici i kapelani po zagorskim i međimurskim »farofima«, »juratuši« i magistri scholarum i pismeniji plemenitaši po gradskim magistratima i svojim kurijama, više za potrebe pastve nego iz unutrašnjih pobuda« (Franičević).

Autor navedenih riječi (a nažalost nije jedini) kao da ispušta iz vida činjenicu da je hrvatskokajkavska književnost nastala na spomenutoj srednjevjekovnoj književnoj tradiciji kao dio slavenske visoke kulture. Odnosno nastala je i kao odraz katoličke novolatinske i njemačke književ-

nosti. Ona se je razvijala na području dodira i ispreplitanja latinsko-rimske, njemačke i mađarske kulture. Takvi utjecaji sasvim su razumljivi timviše što je školstvo u 17. stoljeću u Hrvatskoj bilo u rukama isusovačkog reda. Hrvatska isusovačka provincija bila je pak tijesno povezana s njemačkom isusovačkom provincijom, napose s Münchenom. S druge pak strane, pavlini su u Lepoglavi otvorili 1503. gimnaziju. Hrvatska pavlinska provincija bila je do 1700. povezana sa ugarskom pavlinskom provincijom. Učenici i profesori bili su njemačke i mađarske narodnosti.

Hrvatskokajkavska književnost, takva kakva ona jest, potvrdila se kao općeevropska književnost, koja se u tijeku razvoja odvojila od tradicije konstituirajući se kao poseban i jezični i književni, poetički sustav. Imajući sve to u vidu, onda možemo i reći: isto tako kao što svoju specifičnu vrijednost ima i hrvatskoglagoljska srednjovjekovna književnost, svoju specifičnu vrijednost ima i hrvatskokajkavska književnost.

S filološkog gledišta, a on je u slavistici itekako važan, posvemašnjem novom vrednovanju hrvatskokajkavske književnosti i njezina jezika idu u prilog i ove riječ:i »(...) Kada bi nestalo iz naše književnosti dela koja govore o 'pravoj' (katoličkoj) veri, i o verskim, opštereligijskim i moralnim pitanjima od kraja 16, početka 17. veka do kraja 19, nestalo bi toliko značajnih spomenika narodnog jezika Dalmacije, Bosne, Slavonije i Hrvatske da bi bilo teško upostaviti istorijski razvitak njegov« (Belić)

Imajući i to stajalšte pred sobom, svjesni smo da i ovo sadašnje vrijeme nalaže objektivnije vrednovanje hrvatskokajkavske književnosti i njezinih dometa na području **lirike, epike, proze, drame, jezikoslovlja, povijesti, prava, medicine, gospodarstva, teologije** i ostalih znanstveno-stručnih područja. Ova izložba ima takvu početnu intenciju.

Dr. Alojz Jembrih

Literatura

Robert AUTY, **Kajkavski književni jezik u svjetlu jezičnog preporoda kod Slavena**, Hrvatski dijalektološki zbornik, JAZU, knj. 6. Zagreb 1982, 19-21

Mirko ANDROIĆ, **Pravila ceha tkalaca u Varaždinu na starom hrvatskom jeziku iz 1561**, GESTA, br. 2-3, Varaždin 137-146.

Aleksandar BELIĆ, Matija Murko,**Die Bedeutung der Reformation und Gegen reformation für das geistige Leben der Südlswen**, Prag-Heidelberg 1927, Južnoslovenski filolog, VI, Beograd 1926/27, 240.

Gedeon BORSA **Rudolfphus Hoffhalters Typographie in der Gegend von Mur und Drau (1573-1574)**, Vjesnik bibliotekara Hrvatske, XIV, 1-2, Zagreb 1968, 26-34

Stjepan DAMJANOVIĆ, **Tragom hrvatskih glagoljaša**, Zagreb 1982, 151-176.

Dunja FALIŠEVAC, **Hrvatska srednjovjekovna proza**, Zagreb 1980, 26-29

Marin FRANIČEVIĆ, **Povijest renesansne književnosti**, Zagreb 1983, 611

Pal GULYAS, **Der Wiener Buchdrucker Rafael Hoffhalter und sein Sohn in Ungarn**, Gutenberg Jahrbuch, Mainz 1930, 198-208.

Antun GOLOB, **Tiskare u Varaždinu od 17. do kraja 19. stoljeća**, Radovi Zavoda za znanstveni rad JAZU, knj. 2, Varaždin 1988, 435.

László HADROVICS, **Cantio optima: Zdravo budi Božje telo**, Radovi Zavoda za znanstveni rad JAZU, knj. 2, Varaždin 1988, 433-446

Eduard HERCIGONJA, **Kajkavski elementi u jeziku glagoljaške književnosti 15. i 16. stoljeća**, Croatica, IV, 5, Zagreb, 1973, 169-245.

Alojz JEMBRIH, **Ivan Manlius prvi tiskar Varaždina**, Stoletni – KAJ kolendar XIX, 3, Zagreb 1986, 29-41, isti, **Život i djelo Antuna Vramca**, Čakovec 1981.

Janko JURANČIĆ, **Kajkavsko narječje kao književni jezik u djelima Tita Brezovačkog**, disertacija, rkp., Ljubljana 1961, 14.

Wolfgang KESSLER, **Buch und Leser in Kroatien vom Ende des 18. bis in die Mitte des 19. Jahrhunderts**, Buch- und Verlagswesen im 18. und 19. Jahrhundert, Berlin 1977, 321-346.

Tomislav LADAN, **Parva mediaevalia**, Zagreb 1983, 148.

Valentin PUTANEC, **Jezik »Dekretuma« (1574) Ivana Pergošića**, Hrvatski dijalektološki zbornik, JAZU, knj. 6, Zagreb 1982, 269-277.

Karl SEMMELWEIS, **Johan Manlius, Burgenlands erster Buchdrucker**, Biblos, XXI, 1, Wien 1982, 159.

Olga ŠOJAT, **Izbor iz starije hrvatskokajkavske književnosti**, KAJ, br. 9-10, Zagreb 1975, 33.

Ivan ZELKO, **Zgodovinski pregled cerkvene uprave v Prekmurju**, Zbornik ob 750-letnici Mariborske Škofije, Maribor 1978, 103-119.

Hrvatski kajkavski pisci koji su objavili književno djelo ili ga ostavili u rukopisu

Štefan Čunčić (1521), Andraš Šajtić (1534), Mihalj Bučić (???), Ivan Pergošić (1574), Antun Vramec (1578, 1586), Ivan Derečkaj (1621/22), Nikola Krajačević (1639, 1640, 1651), Juraj Habdelić (1662, 1670, 1674), Ivan Belostenec (1665, 1740), Matija Magdalenić (1670), Jakob Krzmarić (1689), Gabrijel Jurjević (1675), Juraj Ratkaj Velikotaborski (1640), Juraj Ščerbačić, Nikola Galović (1684), Boltižar Milovec (1657, 1661, 1644), Juraj Juričić (1670), Pavel Češković (1690), Šimun Židić (1695), Mihalj Šimunić (1695, 1697), Petar Petretić (1651. izdavač Krajačevićevih Evangeliomov), Mihalj Kristofić, Pavao Riter Vitezović (1696, 1700), Ivan Čikulini (1703), Ivan Galjuf (1747), Juraj Mulih (1742, 1744, 1746, 1750, 1751, 1779), Juraj Reš (1764), Fran Krsto Frankopan (1670), Petar zrinski (1660), Josip Sibenegg (1768), Grgur Melevac (1781, 1784, 1785, 1787, 1788, 1789, 1790, 1793, 1795, 1799, 1800), Šimun Jelačić (1785), Martin Sabolović, Jakob Tustić, Katarina-Zrinski Frankopan (1664, 1715), Juraj Mulih (1739-1748). Ivan Krištolovec (1710, 1718, 1760), Tituš Brezovački (1780, 1786, 1804), Ivan Mih. Sottner (1734), Štefan Fuček (1735), Ant. Luk. Kovačić (1737), Josip Bedeković (1744), Štefan Raffay (1744), Nikola Lovrenčić (1690), Boltižar Adam Krčelić (1747, 1767, 1772), Hilarion Gašparoti (1752-1761), Arsenije Glić (1752), Franjo Tausi (1754), Josip Milunović (1759), Franjo Kovačić (1760, 1789), Fortunat Švagelj (1761), Štefan Škvorc (1713-1726), Štefan Zagrebec (1715, 1718, 1723, 1727, 1734), Franjo Sušnik (1739), Edmund Platušić (1776), Eugen Klimpacher (1777), Josip Šipuš (1796), Ivan Minković (1798), Prokop Svoboda (1765), Nikola Gorup (1768), Mihalj Šilobod (1758, 1768), Karlo Solengi (1768), Antun Raisp (1772), Antun Romani (1774), Venc. Iv. Paul (1771), Ivan Krstitelj Lalangue (1776, 1777, 1779, 1788), Juraj Ožegović (1769), Adam Patačić (1772-1779), Boltižar Mataković (1770), Nikola Plantić (1771), Josip Ernst Matijević (1771-1810), Ivan Ptolomej (1780), Filip Wohlgemuth (1782), Boltižar Kociančić (1784), Juraj Pandurić (1786), Ivan Deverić (1790), Josip Horvat (1796, 1797, 1803), Antun Vranić (1784), Fr. Jod. Kosendar (1787), Josipa Oršić (1772), Franjo Oršić (1798, 1799), G. Jos. Goršćak (1799), Mihalj Sinković (1799), Leopold Pajer, Ivan Vitković (1782, 1794), Franc Kornig (1790, 1795), Ivan Pzy (1770), Andraš Tintor (1780), Josip Galjuf (1785), Antun Dolinić (1790), Juraj Lehpamer (1796), Franjo Dianić (1796), Josip Keresturi (1774), Tomaš Mikloušić (1821-1829), Ivan M. Nikola Mikšić (1813), Josip Vračan (1818),

Ivan Krizmanić (1829, 1827), Jakob Lovrenčić (1822, 1824, 1828, 1830, 1833, 1834), Josip Rizman (1824), Fr. Ž. Koritić (1826), Sim. Čučić, Jos. Rom. Kvaternik (1826-34), Josip Haramuštek, Mate Smodek (1832), Josip Herović, Nikola Maraković (1830), Juraj Dulikravić (1830-1834), Franjo Milašinović (1833), Josip Kundek (1832-36), Tomaš Goričanec (1837), Tomaš Gajdek (1837), Ivan Sterni (1845), Ljudevit Gaj (1830), Pavel Štoos (1831, 1833, 1834), Dragutin Rakovec (1831, 1832), Ljudevit Vukotinović (1813, 1832), Josip Marić (1833), Mirko Rafaj (1804), Mirko Vory (1809), Maks Čolić (1808), Antun Nagy (1813, 1825), Ivan Birling (1813), Ignacije Bedeković, Josip Đurkovečki (1826), Josip Vračan (1805, 1826), Petar Zanić (1823), Ivan Čanji (1817), Imbrih Domin (1776, 1818, 1819, 1821, 1829, 1830), Antun Rožić (1829), Matijaš Jandrić (1821, 1828), Franjo Pomey (1820), M. Barla (1823), Filip Smolec (1823), Josip Verovec (1826), Franjo Ks. Lučić (1828), Aleksandar Alagović (1831), Ivan Kasić (1831), Franjo Ks. Šlojski (1840), Štefan Korolia, Imbrih Luič (1756), Josip Sever (1824), Juraj Pavlinić (1833), Ludvig Bedeković (1823-32), Ludvig Mitterpacher (1804), Emanuel Hoffman (1833), Ivan Aladini (1834), Aleks Vancaš (1839), Josip Lalić (1844, 1835), Ignac Kristijanović (1830, 1832, 1837, 1840, 1843, 1847), Fortunat Pintarić (1849), Franjo Strehe, Benvenut Orlić, Ivan Nepomuk Labaš, Tomaš Koščak, Ivan Bedenko, Antun Mihanović (1815), Tomek Iskrenović (1834), Stjepan Mlinarić (1834).

Ovim popisom želimo upozoriti na prezentnost djela onih hrvatskokajkavskih pisaca koji su pisali do 1850. Brojke u zagradama označuju godinu izdanja djela, odnosno nastanak rukopisa dotičnog pisca.
Popis sastavio A. Jembrih prema radu Andrije Fekonje **Kajkavski pisatelji in njihovi spisi**, Kres V, Ljubljana 1885, 577-628.

POPIS IZLOŽAKA

I. LIRIKA

1. ŠAJTIĆ, Andraš: CANTIO DE MATRIMONIO, prijepis rukopisa 1534. iz Prekomurske pjesmarice I
2. CANTIO OPTIMA / ZDRAVO BUDI, BOŽJE TELO – prijepis rkp. iz prve polovice 16. st. Franjevački samostasn u Gradišćanskom Novom Gradu (Güssing)
   sig. 2/207
3. PAVLINSKA PJESMARICA ili Pavlinski zbornik, rkp. 1644.
   NSBZ R 3629
4. MAGDALENIĆ, Matija: OD CSETIRIH POSZLYEDNIH chloveka. (Stihovi.) Gracz. 1670. 16° (Nedostaje nasl. list.)
   R II-D-16°-72
5. FRANKOPAN, Fran Krsto: FRATRI PUTNICI 1671, (rkp. Austr. drž. arh. Beč, Unga Akten F. 318, Konv.c.I)
6. CITHARA OCTOCHORDA seu cantus sacri Latino-Sclavonici ... Zagrabiae 1757
   RKE 14
7. PATAČIĆ Katarina: PJESME HORVATSKE (1781)
8. MALJEVAC, Grgur: Z HORVATZKE VITTIE dobro poselenye ... Vu Zagrebu leta 1785. 8°
   R.K.B. 34
9. MALJEVAC, Grgur: NEZTRANCHNO VEZDASSNYEGA TABORA IZPISAVANYE ... Vu Zagrebu 1789 8°
   NSBZ D 149.322
10. MALJEVAC, Grgur: NAIZVISSENEISSI JOHAN ERDÖDII ... Vu Zagrebu 1790. 8°
    NSBZ R 1601

11. PIESAN OD TURSKOGA RATA (Oštećeno, bez mjesta i godine)
    RKB 71
12. ŠTOS, Pavel: NOCH HORVATZKE ZEMLYE po plachnem zahodu trojedine domovine ... Vu Zagrebu, 1831. 8°
    RKB 82
13. ŠTOS, Pavel: KIP DOMOVINE ... DANICZA Horvatzka. Slavonzky Dalmatinzka I/1853 br. 3
14. MARIĆ, Josip: CHOBAN NA KRAINI iliti ispis instalatie ... A. CHRISTIANOVICSA ... Vu Zagrebu, 1831. 8°
    NSBZ D 149.289

15. RAKOVEC, Karol: PESZMA ... grofici Eleonori Patachich ... Vu Zagrebu 1831. 8°
RKB 30

16. RAKOVEC, Karol: OBSZLUSAVANJE ... Leonori vdovi Pattachichki ... Vu Zagrebu 1832. 8°
RKB 2

17. ANONIM: PRIJATELYZKA SZUZA zverhu tenje pokojnoga Josefa Kukulyevicha ... Zagreb, 1832 8°
NSBZ R 1612

18. KUNDEK, Jožef: SELYA starinzke horvatzke kralyicze preizvishenomu ... SELYA starinzke horvatzke kralyicze preizvishenomu ... Franczu od Vlasich ... Vu Zagrebu, 1832. 8°
RKB 32

19. JUŠAK, Ivan: SELYA goruchega szerdcza ... Antonu Stöger ... Vu Zagrebu, 1834. 8°
NSBZ R 1607

20. GAJ, Ljudevit: HORVATOV SZLOGA y zjedinenye. (Danicza, 1835. br. 5)
(R.K.O.D. 1a)

21. GAJDEK, Tomo: ČUTENJA selanske črede ... Mirku Pendelinu ... U Zagrebu, 1837. 8°
RKB 3

22. WIESNER, Ferdinand: VESELICA PURGARSKA na zapomen danoga po purgarih bala ... U Samoboru 1838.

23. ZOREC, Vladovit: Rešetarov rešetarsko prorešetanje ČUDNOVATEH DIPLIH ... U Zagrebu, 1842. 16°
RKA 39

24. STERNE, Ivan: SZERDCHIKE szvem pravem domorodaczom. Jena 1845. 8°
RKC 9

II. EPIKA

25. ZRINSKI, PETAR: ADRIANSZKOGA MORA SYRENA. (Orig.: Adriai tengernek syrenaia) U Beneczih. 1660. 4°
NSBZ R II D–4°–1

26. JURJEVIĆ, Gabriel: LISTI HEROOV, to je velikeh na glaszu LYUDIH ... Stampani u Bechu ... 1675. 16°
NSBZ R II D–16°–71

27. KRIZMANIĆ, Ivan: RAJ zgubljen (M. Bistrica) 1827.
NSBZ R 3561

28. VITEZOVIĆ, Pavao: ODDILJENJA SIGETSKOGA prva četiri dila... U Zagrebu, 1836. 8°
RKB 122

29. GORIČANEC, Tomaš: Erdödy kneza Tomasha, Horvat. Dalm. y Shlavonzke bana OBSZEDYENYE Y POBOJ Sziszechki 1593. Vu Zagrebu, 1837.
NSBZ R II D–8°–313

III. PROZA

30. MISSALE FRATRUM HEREMITAE ordinis divi Pauli primi heremite ... (1506) Primjerak defektan. Tiskan na papiru 8°, 307 l. nedostaju listovi 107-112, 125-128, 219, 302, 303. Umetnut rukopis na pergameni, l. 113-124. Rukom označeno vlasništvo: Monasterii Lepoglaviensis 1540.
RKC 23

31. MISAL, 1483. Reprint: Zagreb 1971. 2° Incipit: (P)očetie misala po zakonu rimskog dvora. Kolofon: Let gnih č.v.o.v. (= 1483) mca
PV

32. KRAJAČEVIĆ, Nikola: MOLITVENE KNYISICHE vszem Christusevem vernem szlovenzkoga jezika priztoyne i hasznovite. Vu Posone, 1640. 16°
NSBZ R II D–16°–15

33. KRAJAČEVIĆ, Nikola-PETRETIĆ, Petar: SZVETI EVANGELIOMI... okolu godišča, po nedelje te szvetke sive..., Petra Petretisca, Biskupa Zagrebecskoga, oblaztjum i ztroskom vun dani i stampani. Vu Nemskom Gradcze 1651. 16°
NSBZ R II D–16°–79

34. ZRINSKI, Katarina r. Frankopan: PUTNI TOVARUS (z vnogimi lipimi novimi i pobosnimi molitvami). V. Benetkih. 1661. 16°
NSBZ R II D–16°–1

35. MILOVEC, Boltižar: DVOJI DUŠNI KINČ, Beč 1661.
NSBZ R II D–16°–28

36. SUŠNIK, Franjo: PUT VU NEBO po pravoi szpovedi raven y po vszagdassnyem premisslyavanyu szrechen. Vu Zagrebu, 1734. 16°
NSBZ R II D–16°–16

37. MULIH, Juraj: POSZEL APOSTOLSZKI... Zagreb, 1742,
Stran. I. II. 638 str.
III. IV. V. 1584. str.
R.K.A. 8a
D. 149.339

38. MULIH, Juraj: NEBESKA HRANA vu... pobosneh molitvah, Litaniah, i popevkah ... Vu Zagrebu 1748.
R.K.B. 59
D_3 149.221

39. VERHOVAC, Maksimilijan: RITUALE Romano-Zagrabiense ... Zagrabie 1796. 8°
RKC 3

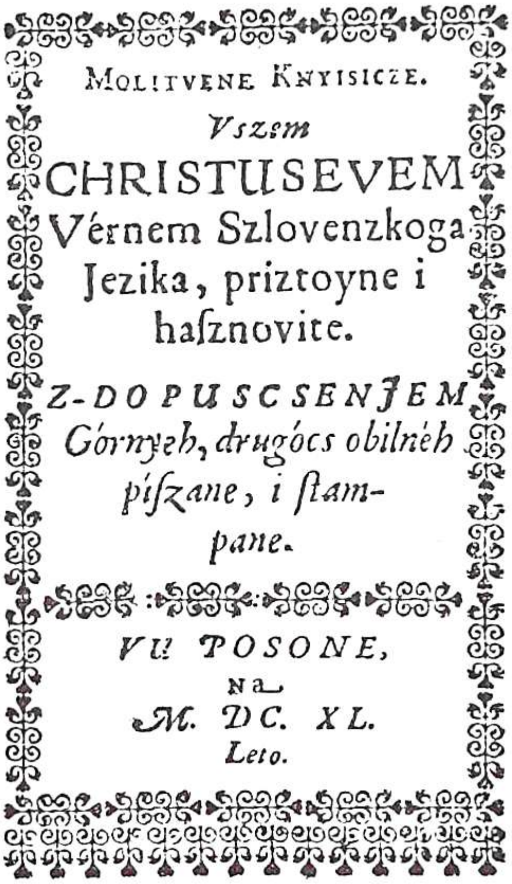
MOLITVENE KNYISICZE.
Vszem
CHRISTUSEVEM
Vérnem Szlovenzkoga
Jezika, priztoyne i
hasznovite.
Z-DOPUSCSENJEM
Górnyeh, drugócs obilnéh
píszane, i ſtampane.
VU POSONE,
Na
M. DC. XL.
Leto.

40. KRISTIANOVIĆ, Ignjat: BIBLIA CROATICA
NSBZ R 3505
NSBZ R 3618

41. MOLITVE koje duhovni paztiri z posebnem lydztvom zkerbi nyihovi duhovnoi ... Vu Zagrebu. 1825. 16°
RKA 24

42. VRAMEC, Antun: POSTILLA ... vezda znovich szpravlena szlovenszkim jezikom. ... V Varasdinu 1586. 8°
NSBZ R II D–8°–184a+b

43. HABDELIĆ, Juraj: ZERCALO MARIANZKO, To je to poniznost Devicze Marie kaje Boga rodila. Uszem Szlovenzkoga i Horvatczkoga naroda Kerschenikom ... Stampano U Nemskom Gradczu 1662. 16°
NSBZ R II D–8°–184

44. BELOSTENEC, Ivan PRODECHTVA, ... Graz 1672.
SB Pešta sg.Ae4r717

45. ZAGREBEC, Štefan: HRANA DUHOVNA knj. 1-5 Zagreb-Celovec 1715-1734.
RKB 7

46. FUČEK, Stjepan: HISTORIE z kratkem duhovnem razgovorom od poszlednyeh dugovany. Vu Zagrebu, 1735. 16°
NSBZ R II D–8°–23

47. ŠVAGEL, Fortunat: OPUS SELECTUM concianum festivalium ordinarium et extraordinariarum ... Zagrabiae, 1761. 8° T.1
NSBZ R II D–8°–212

48. REESS, Jurai: PET KAMENOV preche Davidove... Vu Zagrebu, 1764.
R.K.B. 8
D_3N 149.133

49. MATAKOVIĆ, Baltazar: SERMONES morales. Zagreb, 1770.
Pars 1. 1770.
2. 1770
R.K.B. 6
D 149.130

50. BERKE, Petar: KINCH OSZEBUINI szlavnoga orszaga horvatczkoga to jeszt Chudnovita pripechenya ... Graccii, 1775. 16°
NSBZ R II D–16°–78

51. KEMPISS, Tomas: OD NASZLEDUVANYA KRISTUSSEVOGA. V Zagrebu. 1760. (Prijevod: Ivan Kristolovecz, z. izd.)
R.K.A. 15a-DN

ZERCZALO
MARIANZKO,
To je to
PONIZNOZT DEVICZE
MARIE,
KAJE BOGA RODILA.
USZEM SZLOVENZKOga i Horuatczkoga naroda Kerſchenikom, á onem naulaztito, kiſzu obilnee dare naturalzke, ali Zuerhunaturalzke, od dareſlyive ruke Bosje prieli, na naſzleduvanye,
PO
JURIU HABDELICHU TOuaruſtua JESUSSEVOGA Meſſniku popiſzana, i na ſzuétlo dana.
M. DC. LXII
Stampano U-Nemskom Gradczu pri Ferenczu Widmanſtetteru.

52. MATIJEVIĆ, Josef Ernest: RAZTOLNACHENYE evangeliuma Januša Holland, iz nemškoga na horvatski jezik prenešeno po Jos. Ern. Matijević. – Zagreb, 1776.
R.K.B. 42
D 16.690

53. MULIH, Ivan: PRODESTVA kratka i gotova za vsze protuletne dobe nedelje od perve Korizmene do Trojachke iz Szvetoga Piszma, ... Vu Zagrebu, 1782.
R.K.B. 106

54. MULIH, Ivan: PRODESTVA kratka i gotova za vsze letne dobe nedelje od perve po Trojakih, ... Vu Zagrebu, 1784.

R.K.B.107

55. VUKASOVIĆ, Ivan Dominik: PRIPRAVA K smerti z vnogimi crikvenimi molitvami umnoxena za dostignuti jednu srichnu smert. U Zagrebu, 1783.

R.K.A. 9
D 149.361

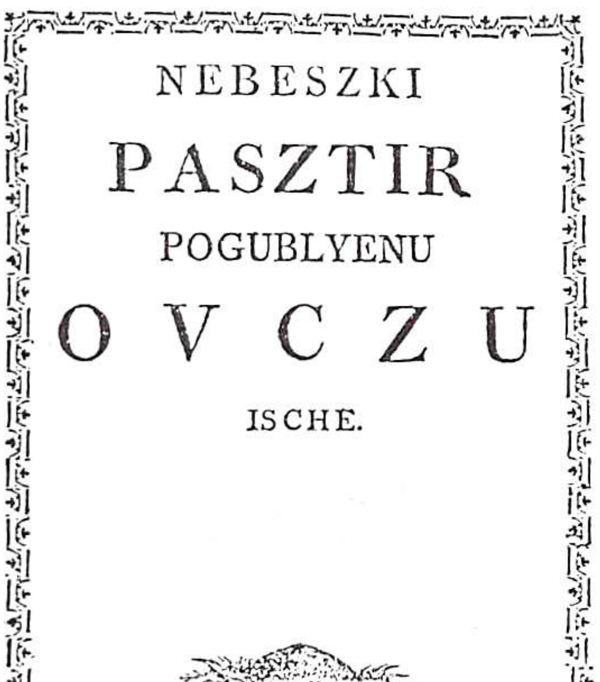

NEBESZKI
PASZTIR
POGUBLYENU
OVCZU
ISCHE.

Stampano vu Optuju pri Ferenczu Shüczu:
MDCCXCV.

56. MALJEVAC, Grgur: NEBESZKI PASZTIR pogublyenu ovczu ische. Vu Optuju, 1795.

NSBZ R II D–8°–126

57. VRAČAN, Josef: PRODECHTVO na dann obszlusavanya zahvalnozti Bogu... Vu Zagrebu, 1814. 8°

p.v.

58. VRAČAN, Josip: RAZLAGANYE SZVETEH evangeliumov za czelo leto nedely. Vu Varasdinu, 1823. 8°

NSBZ R II D–8°–3

59. MIKLOUŠIĆ, Tomaš: NAVUK OD PROZTCHENYA vu obchinzkom i od proztchenya obileumzkoga ili szvetoga leta vu oszebnom zspridavkom molitvih. Vu Zagrebu, 1826.

R.K.K. 18
D 149.397

60. HADŽIĆ, Ivan: PRODECHTVO na dan blagoszlavlyanya czirkve sv. Imbrisia pod Koztel-gradom... Vu Zagrebu, 1831. 8°

NSBZ R II D–8°–284

61. HAULIK, Juraj: ČTEJENJA I EVANGELIUMI na vse nedelje i svetke celoga leta za potrbuvanja nadbiskupie zagrebačke. Vu Zagrebu, 1854.

R.K.B. 91

62. HAULIK, Juraj: SELECTIORES ENCYCLICAE LITERAE et dictiones sacrae. Viennae, 1850-1858. Thomus. I-VII.

R.K. C 6

63. BEDEKOVIĆ, Ljudevit: DICTIONES OCCASIONE SOLENNIS ... in libera regiaque civitate Crisiensi ... Varasdini, (Bez god.)

NSBZ R II D–8°–264

64. BEDEKOVIĆ, Ljudevit: ALLOCUTIO ab... Croatico idiomate pronunciata. – Zagrabiae, 1832.

NSBZ R II D–8°–305

65. ZDENČAJ, Nikola: DICTIONES dum illustrisimus diminus... Zagrabiensis die 17. Decembris anni 1838.
NSBZ R II C–4°–36

66. OŽEGOVIĆ, Mirko: GOVORENJE na chazt y postenye... gozpodina Maximiliana Verhovacz ... Vu Zagrebu. 1826. 8°
NSBZ R II D–8°–266

67. KRČELIĆ, A.B.: SIVLENJE blasenoga Gazotti Augustina, zagrebechkoga biskupa. Vu Zagrebu, 1747.
R.K.B. 47
D. 149.329

68. GASPAROTTI, P. Hilarion: CVET sveteh, ali življenje i čini svetcev...
Knj. 1. 1752. vu Gradczu
2. 1756. vu Gradczu D 149.442
3. 1760. vu Bechu
R.K.B. 10

69. MATIJEVIĆ, Jos. Ern.: VESZELA, Y CHTETI VUGODNA PRIPOVEZT od pobosne, y Bogobojeche Renanzke Groficze Genovefe, na pochetku oszemztoletja od Narodyenya Kristushevoga sivuche. ... Vu Zagrebu, 1808.
R.K.A. 40

70. KRISTIJANOVIĆ, Ignjat: ŽITEK sveteh mučenikov. Z trudom i marljivostjum na duhovnu zabav i hasen naroda horvatskoga... Vu Zagrebu, 1859.
NSBZ R II D–8°–266

71. KRISTIANOVIĆ, Ignjat: ŽITEK SVETEH MLADENCOV i devic na duhovnu zabav ... U Zagrebu 1847 8°
NSBZ R II D–8°–30

72. MARIĆ, Josef: INDIANZKI MUDROZNANECZ, ili: nachin kak chlovek vu drustvu lyudih srechen biti more. Vu Zagrebu, 1833.
R. K. A. 19
D 149.384

73. LOVRENČIĆ, Jakob: PETRICA KEREMPUH. Varaždin 1834.
NSBZ R II D–16°–106

74. LOVRENČIĆ, Jakob: ADOLF iliti kakviszu ljudi. Vu Varaždinu, 1833.
R.K.A. 20
D 149. 360

75. POZIVNICA ANY ERDÖDY. 1764.
NSBZ R 6885

76. MIKLOUŠIĆ, Tomaš: IZBOR dugovanyh vszakoverztneh za haszen ... Vu Zagrebu, 1821. 16°
R.K.B.75
D 150.000

Ignac Kristijanović (1796-1884)

III. DRAMA

77. FRANKOPAN, Fran Krsto: JARNE BOGATTI. (rkp.–bez oznake god.) (1969/1670?) (str. 5)
(Rkp. Austr. drž. arh. Wien, Unga. Akten, F. 318, Konv.c I.)

78. SIBENNEG, Josip: LYSIMACHUS vu pripechenju neszrechno dokonchanomu poszlussitelom pervich od trejtje shkole diakov pred ochi poztavljen vu Zagrebu, leto 1768. (...) Graecii. Typis haeredum Widmanstadii. (str. 43)

79. BREZOVAČKI, Tituš: SZVETI ALEXI. Vu chetverom zpelyanyu napervo poztavlyen po Titussu Brezovachky, leto 1786. Vu Zagrebu. Pritizkano po Josefu Karolu Kotche. (str. 105)
(NSBZ R II D–8°–73)

80. MIKLOUŠIĆ, Tomaš: IMENOSZLAVNIK iliti rechno-peszmen igrokaz na dusne zahvalnozti zadavek y iztinzki krik radovanya M.A.C.Z.K. y S.B.Z.R. po T.M.S.B.Z.A. podignyen leto 1791. (rkp.) (str. 34)
(Arhiv JAZU, I. b 132)

81. ANONIM: KUKOLY MED PSENICZUM iliti Bogoszlusnoszt y zkazlivozt. Jeden igrokaz vu treh pokazeh na razveszelenye redovnichtva szlavne biskupie zagrebechke, iz nemskoga na horvaczki jezik prenessen. (rkp.)
(NSBZ R 351 3)

82. DIJANIĆ, Juraj: NARODYENI DAN – Mala shalnoigra za detczu, vu jednom potezu. Vu Zagrebu 1797. (rkp.) (str. 14)
(Arhiv JAZU I.c I.)

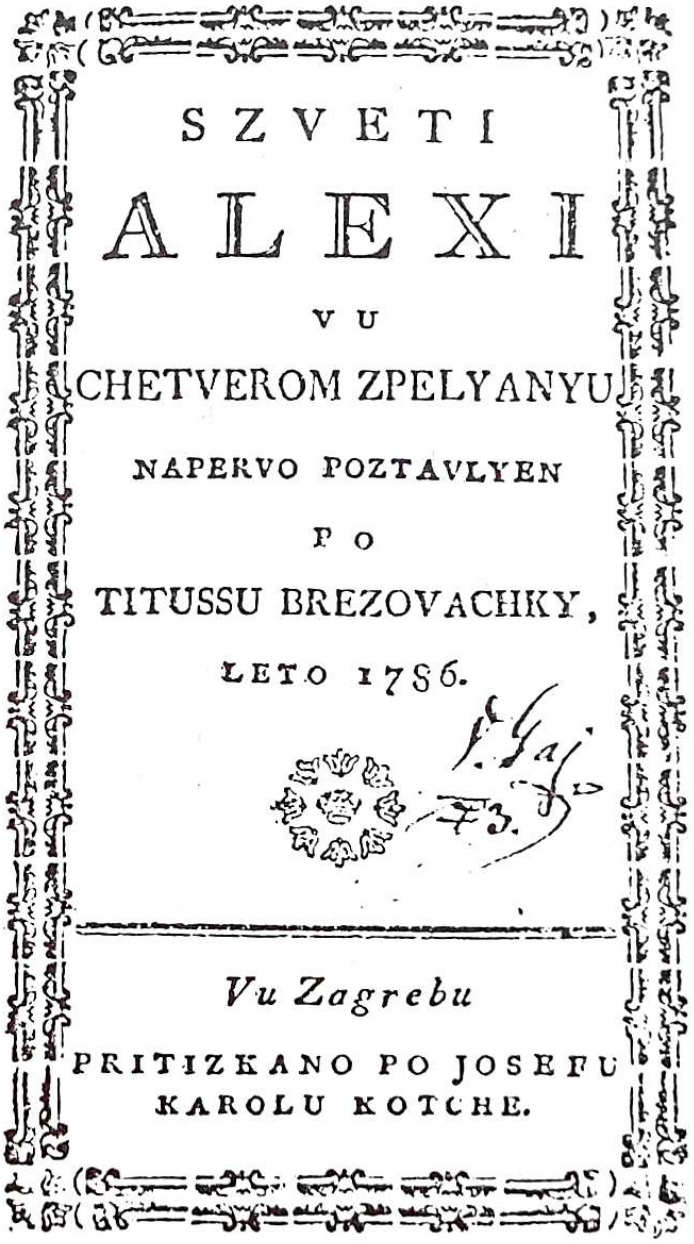
SZVETI
ALEXI
VU
CHETVEROM ZPELYANYU
NAPERVO POZTAVLYEN
PO
TITUSSU BREZOVACHKY,
LETO 1786.

Vu Zagrebu
PRITIZKANO PO JOSEFU
KAROLU KOTCHE.

83. ANONIM: MISZLI-BOLESZNIK iliti Hypokondriakush. Jeden igrokaz vu treh pokazih. (rkp.) (1808.-prva izvedba 1803.) (str. 87)
(NSBZ R 3282)

84. ANONIM: NIJE VSZAKI CZEPELISS NA VSZAKU NOGU iliti Navade velikeh varssov niszu prikladne malem. Jeden igrokaz vu treh pokazeh. 1804. (rkp.) (str. 85)
(Arhiv JAZU IV, a 70)

85. BREZOVAČKI, Tituš: MATHIAS GRABANTZIAS DIAK. Vu trojem dogodu izpelyan po Titussu Brezovatsky prevendaru szv. Ivana y igran vu Kralyevzkom konviktu vu Zagrebu dana 12. szechna letto 1804. Vu Zagrebu. Pritizak. pri Josefu Karolu Kotche. (str. 98)
(NSBZ R II D–8°–187)

86. BREZOVAČKI, Tituš: DIOGENES (ili Szluga dveh zgublyeneh bratov). (rkp) (1805) (str. 87)
NSBZ R 3273)

87. ANONIM: POSZLENOVICH Y NYEGOVI SZINI. Igrokaz vu treh pokazih po Vilhelmu Iflandu zkupszlosen. (rkp.) (1809) (str. 61)
(NSBZ R 3273)

88. ANONIM: GENERAL VITEZOVICH Y NYEGOV SZIN RITTMEISTER. Jeden vojachki igrokaz vu chetirih pokazeh. (rkp.) (1809) (str. 58)
(NSBZ R 3228)

89. ANONIM: KRIVI SZUD ZVERHU ZTALISHA Y PORODA. Igrokaz (rkp.) (1821) (str. 36)
(NSBZ R 3273)

90. JANDRIĆ, Matija: LYUBOMIROVICH ili Priatel pravi. Igrokaz vu trojem zpelyivanyu po Mat. Jandrich pleb. vu Czirkveni izpiszan y po Th. Mikloushich Pl. Zt. na szvetlo dan. Vu Zagrebu. Pritizkan szlovami Novoszelzkemi. 1821. (str. 108).
(NSBZ R 3273)

91. BREZOVAČKI, Tituš: MATHIASH GRABANTIASH DIAK. Vu chetverem zpelyivanyu po Tit. Brezovachky prevend. sz. marka izpiszan y po Th. Mikloushich P.Z. v-drugem pogledu van dan. (Vu Zagrebu. Pritizkan szlovami Novoszelzkemi. 1821.) (str. 84)
(NSBZ R D–8°–143)

92. MIKLOUŠIĆ, Tomaš: HUTA PRI SZAVI ili Lyubav za lyubav. Igrokaz narodni vu dvojem zpelyivanyu. Pri predavanyu Iliriuma napervoztavlyen. Vu Zagrebu dan I-vi vszeszvetschaka 1822. (Pritizkan szlovami Novoszelzkemi.) (str. 30)
(GKZ R 266)

93. LOVRENČIĆ, Jakob: RODBINZTVO. Jeden veszelo-igrokaz vu peterom dogodu iz nemskoga na horvatzki jezik preneshen po Jakobu Lovrenchich, szlob. kral. varasha Varasdina varaschanu y na szvetlo dan 1822. Vu Varasdinu. Pritizk. pri Janushu Sangilla. (str. 116)
(R.K.B. 45 D 149.301)

94. ANONIM: HERVATHI VU ZADARU. Voinicska igra z-tremi pokazi od Karola Weizl. Na hervatzki preneshena vu lettu 1822. (rkp.) (str. 39)
(NSBZ R 3273)

95. ANONIM: FAMILIA HUNYADIANZKA ili Nedusnost takaj gdagda koczka ztigne pripetchenye iztinito leta 1457. Igrokaz saloztni vu trojem izpelyivanju. (rkp., bez oznake god.) (str. 20)

(NSBZ R 3513)

96. MIKLOUŠIĆ, Tomaš: LIZIMAKUSH ali Machuhinzki nazlob. Igrokaz saloztni vu peterem zpelyivanyu po T.M.P.Z. vu novom pogledu na szvetlo dan 1823. Vu Varasdinu. Pritizkan vu szlovarniczi Ivana Sangilla. (str. 53)

(R.K.B. 61)

97. BREZOVAČKI, Tituš: DIOGENESH ili Szluga dveh zgublyeneh bratov. Veszeli igrokaz vu peterom zpelyivanyu po Tomashu mikloushich, P.Z., vu novem pogledu na vnogeh selyu na szvetlo dan. Vu Zagrebu. Pritizkan vu Novoszelzkoj szlovarniczi. 1823. (str. 102)

(R.K.A. 1)

98. LOVRENČIĆ, Jakob: PREDSZUD ZVERHU ZTALISHA Y RODA. Igrokaz v trojem zpelivanyu, negda po Karlu od EKhartshauszen vu nemskom, szada pako horvatzkom jeziku po Jakobu Lovrenchich na szvetlo dan 1830. Vu Varasdinu. Pritizk. pri Janushu Szangilla. (str. 88).

(R.K.B. 26 D 149.288)

99. VUKOTINOVIĆ, Ljudevit: GOLUB. Igrokaz vu chetireh zpeljavanjih. Zpiszal Ljudevit Farkas. Vu Zagrebu. Pritizkano pri Ferencu Suppanu. 1832. (str. 83)

(NSBZ R II D–8°–121

100. RAKOVAC, Dragutin: ZTARI MLADOSENJA I KOSHARICE. Veszela igra v' jednom zpelaju od Kotzebua,'z nemshkoga preneshena od D.M.R. Drugoga liztopada 1832. pervikrat igrana na nemshkom kazalishtju v' Zagrebu (...) Vu Zagrebu. Pritizkano vu szlovotizki Fr. Suppan. (str. 8)

(GKZ R 2526)

101. RAKOVAC, Dragutin: DUH. Dramatichka vitia. Gozpodinu Francu Vlasichu baronu (...) kada chazt bana vu kraljeztvu horvatzkom, slavonzkom i dalmatinszkom prijemashe dana 23. rosnjaka 1832. Zpevah Karol Rakovecz, banzke ztolice priszesnik. Vu Zagrebu. Pritizkano pri Francu Suppanu. (str. 18)

(R.K.B. 46 D 149.190)

102. RAKOVAC, Dragutin: STARI SASEBNI KUCIŠ PETRA VELIKOGA poleg Kotzebua. D.M.R. (rkp. bez oznake god.–prikazan 1833) (str. 36)

(AH, SOR, kut. i)

103. RAKOVAC, Dragutin: VERONIKA OD DESZENICZ. Vu Medvedgradu. Saloztna igra vu pet dogodih od K.R. (rkp., bez oznake god.) (str. 69)

(AH, SOR kut. VIII!)

104. VUKOTINOVIĆ, Ljudevit: PERVI I ZADNJI KIP. Turobna igra v' jednom zpelaju poleg nemshke ballade od G. Seidla. Spisal Ljudevit Mirko Farkas. V Poz'unu 1833, u slovotiski plemenitoga Antona Schmida. (str. 31)

(NSBZ R D–16°–20)

105. KRIZMANIĆ, Ivan: FLUNDRA senje zrokujuča polag Šakspeara najglasovitejega dramatickoga pismenika, od 1564 do 1616 živučega. Iz anglianskoga: Romeo i Juliet (...) u horvatsko prenešena 1836. (rkp.) (str. 9)

(NSBZ R 3151)

Kronološki popis dosad poznatih kajkavskih dramskih tekstova i predstava do vremena preporoda

1558. ili 1572.
– Andria (?)

1644.
– Borba Ljubavi i Boli u Kristu Patniku

1646/1647/1648.
– Muka Kristova (fragmenti)

oko 1670.
– Nočno viđenje Svetoga Bernarda
– Jarne bogati (Frankopan)

1682.
– Mesopustica (Vitezović—

1730.
– Dragocjeno blago mladeži

1766.
– Cir pozvan na prijestolje

1768.
– Kralj Kodar
– Rajnaldo koji je ostavio očinski dom i otišao u pustinju
– LIZIMAKUŠ (Županić de Sibenegg)

1770.
– Titova blagost

1771.
– Kraljica Tomirida

1786.
– SVETI ALEKSI (Brezovački)

1792.
– Imenoslavnik (Mikloušić)

1792.
– Pravdenič i Poštenčič

1794.
– Kukolj med pšenicum
– Velikovečnik (Vernost službe)

1796.
– Narođeni dan (Dianić)
– Vitezovič i njegov sin (1809. prikazano kao: General Vitezovič i njegov sin Rittmeister)

1797.
– Papiga

1798.
– Dužnost službe (Minković)

1799.
– Kaj je preveč, ni z kruhom dobro (Samo siromaštvo ne čini nesrečnoga)

1800.
– Bratjo-nazlob (1802. prikazano kao: Nazloba med bratmi)
– Ljudih merzenje i detinska pokora
– Črni sužnji (Strehe)

1802.
– Gluhonemi
– Čini barona Tamburlana (3 č.)

1803.
- Retki precešuš
- Misli-bolesnik

1804.
- Nije vsaki cepeliš na vsaku nogu
- MATIJAŠ GRABANCIJAŠ DIJAK (Brezovački)

1805.
- Diogeneš (Brezovački)
- Odvečtva iskavci

1807.
- Porušenje bludnosti

1808.
- Gospodarovič stari tergovec
- Poslenovič i njegovi sini

1815.
- SVETI BERNARD (Vračan)

1816.
- Kratko razveselenje (Kuntarić)

1821.
- Krivi sud zverhu striša i poroda
- LJUBOMIROVIĆ (Jandrić)
- MATIJAŠ GRABANCIJAŠ DIJAK (Brezovački-Mikloušić)

1822.
- HUTA PRI SAVI (Mikloušić)
- RODBINSTVO (Lovrenčić)
- Vanitas vanitatis (Duhovno šalen igrokaz)
- Hervati vu Zadaru

1823.
- LIZIMAKUŠ (Županić de Sibenegg-Mikloušić)
- DIOGENEŠ (Brezovački-Mikloušić)

1825.
- Vranovič
- Baron Tamburlanovič (I č.)

1826.
- Veseli Fricek

1830.
- PREDSUD ZVERHU STALIŠA I RODA (Lovrenčić)
- Vsaki ima svoje čuti (Šot)
- Plača istine (Šot)

1831.
- Križari (Vukotinović)
- Gluhonemi (Vukotinović)

1832.
- Oštarija pri cesti (Vukotinović)
- Jela horvatsko dete (Vukotinović)
- GOLUB (Vukotinović)
- STARI MLADOŽENJA I KOŠARICE (Rakovac)
- DUH (Rakovac)
- Vladimir (Kristijanović)

1832 ili 1833.
- Podertina (Rakovac)
- Večerni sat (Rakovac)
- Povratak vu dedinu (Rakovac)
- Bogec (Rakovac)
- Veronika od Desenic (Rakovac)

1833.
- Zrinji (Rakovac)
- Stari zasebni kučiš Petra III (Rakovac)
- Vkanjeni vkanitelj (Rakovac)
- Siromašni vitnik (Rakovac)
- PERVI I ZADNJI KIP (Vukotinović)
- Kunolovec (Vukotinović)

1836.
– Flundra (Krizmanić)

Drame prikazane ili nastale nepoznatih godina:
– Josephus venditus (tragicomödia croat.)
– Makariuš
– Abdolonimuš
– Igrokaz pastirski (Brezovački)
– Vdova (kraj 18. st.)
– Splačena zvedljivost
– Familija hunjadijanska
– Matijaš, kralj vugerski (poč. 19. st.)
– Strelci (Strehe)

Napomena: velikim slovima istaknute su tiskane drame.

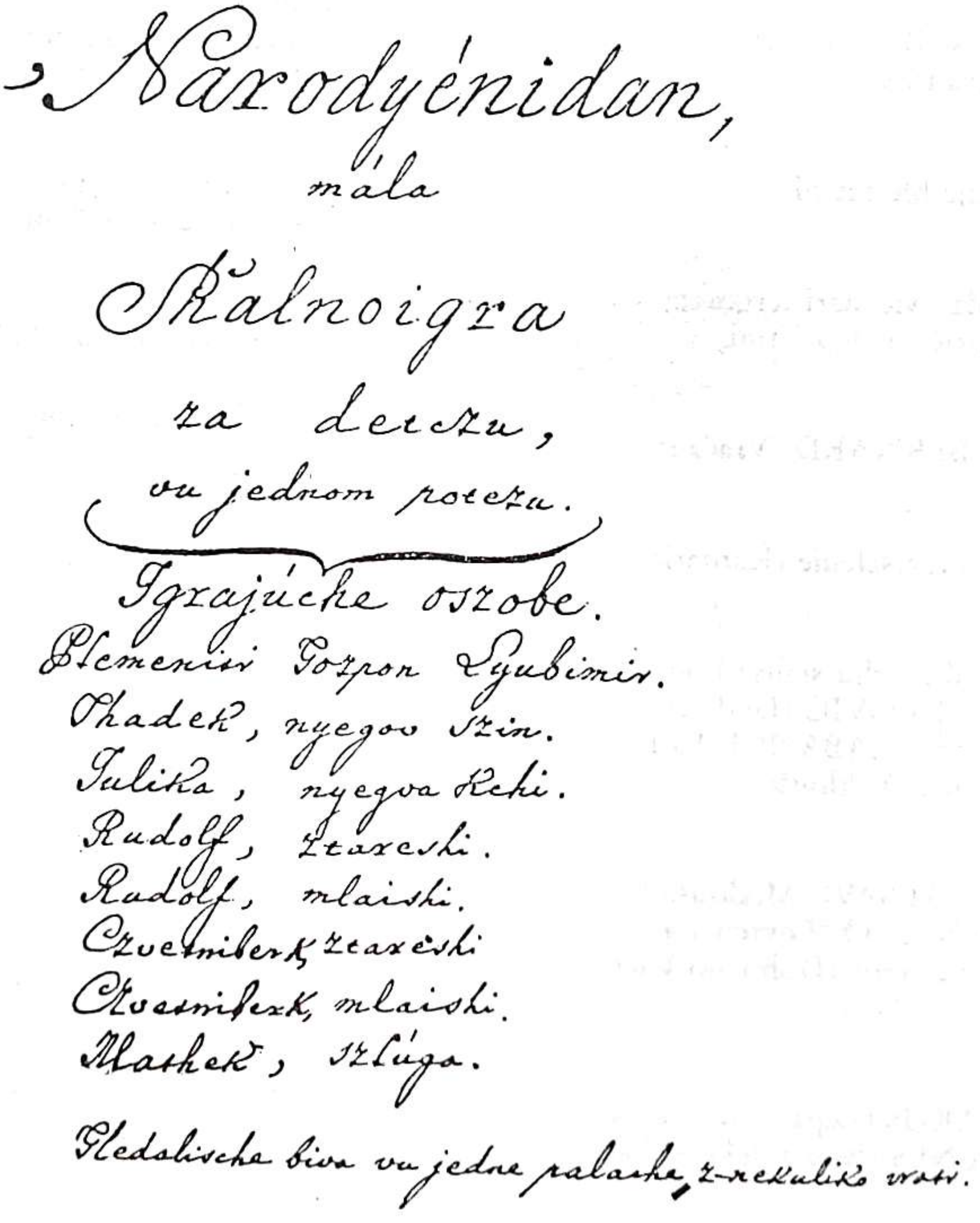

Narodyénidan,
mála
Šalnoigra
za deczu,
vu jednom poczetu.
Igrajúche oszobe.
Plemeniti Gozpon Lyubimir.
Ohadek, nyegov Szin.
Iulika, nyegva Kchi.
Rudolf, ztareshi.
Rudolf, mlaishi.
Czvetmiberk, ztareshi
Czvetmiberk, mlaishi.
Mathek, szlúga.
Gledalische biva vu jedne palache, z-nekuliko vrati.

Početak dječje »Šalnoigre« Jurja Dianića (1796)

V. JEZIKOSLOVLJE

106. HABDELIĆ, Juraj: DICTIONAR ili rechi slovenszke...U Nemskom Gradezu 1670. 16°
NSBZ R II D–16°–50

DICTIONAR,
ili
Réchi Szlovenſzke zvexe-
ga ukup zebrane, u red poſztau-
lyene, i Diachkemi zlahkotene
Trudom
JURJA HABDELICHA,
Maſnika Tovaruſtva Jeſuſevoga, na po-
moch napredka u Diachkom navuku Skol-
neh Mladenczeu Horvatſzkoga,
i Szlovenſzkoga Naroda.
ZDOPUSCHENYEM GORNYEM.

Stampano u Nemskom Gradczu, pri Odvetku Widmanſtadiuſſa. M. DC. LXX.

107. BELOSTENEC, Ivan: GAZOPHYLACIUM sev Latino-Illyricorum onomatum aerarium Zagrabiae, 1740. 8°
RKC 4

108. JAMBRESSICH, Andrea: LEXICON Latinum interpretatione Ilyrica, germanica et Hungarica. – Zagrabiae, 1742.
R.K. C2

109. RADICES Latinae linguae ... in tribus idiomatibus Latino-Croatico germanicis. Zagrabiae, (1788?).
NSBZ R II D–8°–152 privez
R II D–8°–142

110. ALVARI, Emmanueliss: SYLLABUS vocabulorum grammaticae in croaticam linguam conversorum. Budae, 1817.
R.K.B. 43
D 149 266

111. POMEY, Francisco R.P.: FLOS latinitatis ex auctorum latinae linguae principum monumentis escerptus, ... Budae, 1820.

112. ROŽIĆ, Antun: VOCABULARIUM iliti rechnik najpotrebneshe rechi... Vu Varasdinu 1822. 8°
NSBZ R II D–8°–63

113. LESCHAKA, Stephanus: ELENCHUS vocabularum europaeorum cumprimis slavicorum magyarici usus .. Budae, 1825.
R.K.C. 12
D 48. 817

114. POMEY, Francisco R.P.: FLOS latinitatis ex auctorum latinae linguae principum monumentis excerptus ... Budae, 1834.
R.K.B. 15
D 149.214

115. BOHORIZH, Adami: ARTICAE HORULAE... de Latinocarniolana Literatura... cum Dalmaticae & Croatica cognotio... Witebergae 1584. 8°
RKB 125

116. NEMSKA Gramatika.... Wien 1772. Autor: Antun Raisp.

117. NAPUCHENYE vu navuk nemskoga jezika ... Vu Budimu, 1780.
NSBZ R II D–8°–44

118. ZACHETEK NAVUKA DIACHKOGA JEZIKA za potrebnozt narodnih skol... Vu Budimu 1781. 8°
p.v.

119. SZENTMÁRTONY, Ignac (mlađi): EINLEITUNG Zur kroatischen Sprachlehre für Teutsche. (Predgovor datira sa »Varaždin, 20. maj 1783«).
NSBZ R II D–8°–60

120. KORNIG, Franz: KROATISCHE Sprachlehre... Agram, 1795.
NSBZ R II D–8°–113

121. ALVARI, Emmanuelis: PRINCIPIA, seu rudimenta grammatices. Budae 1797.
R.K.B.60

122. NAPUTCHENYE za horvatzki prav chteti, y piszati. Vu Budimu, 1808.
R.K.B. 44
D. 149.233

123. MATIJEVIĆ, Jos. Ern.: HORVACZKA grammatika... Agram, 1810.
R.K.B. 40
D. 149.256

124. NAPUCHENYE vu navuk nemskoga jezika... Vu Budimu, 1811.
NSBZ R II D–8°–13

125. NAPUCHENYE vu navuk nemskoga jezika... Vu Budimu, 1816.
NSBZ R II D–8°–53

126. GJURKOVECHKI, Joseph: KROATISCH-Slavische Sprachlehre... Pesth. 1826.
R.K.C. 7
D. 149. 028

127. GAJ, Ljudevit: KRATKA osnova horvatsko-slavenskoga pravopisanya... Vu Budimu, 1830. (pretisak 1983)

128. MICHL, Josef Justin: PRAVOPIS illyrsky. W. Praze, 1836.
R.K.A. 22
(D. 50.927) (P.S.)

129. KRISTIANOVICH, Ignaz: GRAMMATIK der kroatischen Mundart. Agram, 1837.
R.K.B. 11

130. KRISTIANOVICH, Ignaz: ANHANG zur grammatik der kroatischen Mundart. Agram, 1840.
R.K.B. 12

131. CHTENYA kniga ... Vu Budimu, 1780.
R.K.B. 54

132. CHTENYA kniga ... Vu Budimu, 1796.
R.K.B. 104

133. CHTENYA kniga ... Vu Budimu, 1815.
R.K.B. 51
D. 149.182

134. CHTENYA kniga ... Vu Budimu, 1822.
R.K.B. 48

135. NAPUCHENYE vu navuk nemshkoga jezika... Vu Budimu, 1835.
NSBZ R II D–8°–162

Einleitung

zur

kroatischen Sprachlehre

für Teutsche.

136. CHTENYA kniga... Vu Budimu, 1836.
R.K.B. 38
D. 46.219

137. CHTENYA KNIGI... Vu Budimu, 1834.
R.K.B. 55
D. 49.673

138. SILLOBOD Mihaly, drugàch BOLSSICH: ARITHMETIKA horvatszka. Zagrabiae, 1758.
R.K.A. 7
D. 149. 308

139. KATEKISMUSH veliki z pitanyi y odgovori... u Budimu, 1817.
R.K.B. 77
D. 338.304

140. VERHOVACZ, Maksimilian: PODVUCHANYA vu naj poglavitesheh vere iztinah. ... Vu Zagrebu, 1822.
R.K.B. 31
D.149.219

141. SCHLOISSNIGG, Ferencz Kar.: IZTINE vere vu razlaganyih y razgovorih... Vu Zagrebu, 1840. I-III.
R.K.B. 36
D. 159.287

142. KRATKA Pripovedanja za potrebovanje Ladanjskeh škol, vu Cesarsko-Kraljevskeh deržavah. U Zagrebu, 1842.
R.K.B. 17
(D. 159.331) (9.7)

143. HISTORIA iliti pripovest Svetoga pisma staroga i novoga zakona za potrebuvanje narodnih škol horvatskoga orsaga. Vu Budimu, 1842.
R.K.B. 57
D. 5.774

144. MULIH, Juraj: SKOLA Kristusseva Kerschanszkoga Navuka obilno puna ... vu Zagrebu, 1744.
R.K.A. 10
D. 149.3407

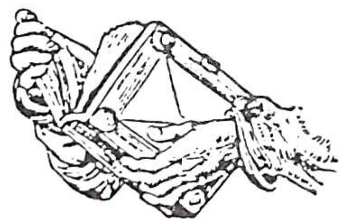

VI. POVIJEST

145. VRAMEC, Antun: KRONIKA vezda znovich zpravliena kratka szlovenzkim jezikom... V Lublane ... leto 1578. 8°
NSBZ R II D–8°–108

146. VITEZOVIĆ, Pavao: KRONIKA, aliti Szpomen vsega szvieta vikov... U Zagrebu, 1696. 8°
NSBZ R II D–8°–163

147. VITEZOVIĆ, Pavao Ritter: KRONIKA aliti Szpomenak vszega szveta vekov. – (2. izd.) Vu Zagrebu, 1744. 8° (to je drugo posve kajkavsko izdanje priredio Stjepan Rafaj)
NSBZ R II D–8°–204
– (3. izd.) Vu Zagrebu, 1762. i° (to je Pridavek Kronike ..., autori su B.A. Krčelić i Nikola Lavrenčić)
NSBZ R II D–8°–195

148. ZACHETEK historie iliti kratki y lehek nachin mlade lyudi historie nauchiti. Vu Zagrebu, 1780.
R.K.A. 14
D. 149. 418

149. NAGY, Antun: IZPISZAVANYE xivlenya chinih Napoleona ... Vu Zagrebu, 1811.
R.K.B. 33
(D 149. 120)

150. KRATEK zavjetek dogodyenyh zpiszov... Iz diachkoga na horvatzko preneshen po Josephu Szever. Vu Varasdinu, 1824.
NSBZ R II D–8°–26

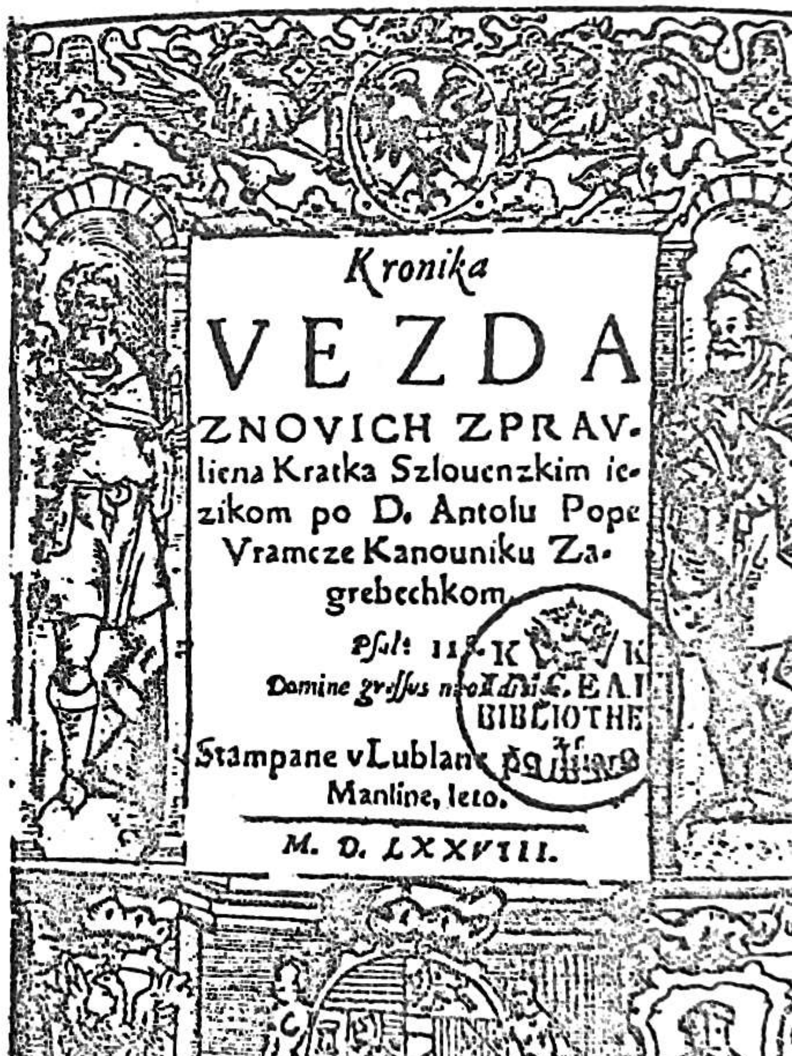

VII. PRAVO

151. ČUNČIĆEV list na kajkavskom jeziku iz 1521. pisan u Kučama (Turopolje).
Arhiv JAZU D c I 22

152. PERGOŠIĆ, Ivanuš: DECRETUM koteroga je Verbewczi Istvan diachki popisal ... Od Ivanuss Pergossicha na szlowjenski jezik obernien V Nedelischu, 1574. 4°
NSBZ R II D–4°–2

153. KRAPINSKI ZAPISNICI 1574-1622; 1635-1667; 1664-1675, Rkp.
NSBZ R – 3340

154. JOSEFF DRUGI: MI Josef Drugi po miloschi bosjoj izebrani rimski czeszar vszagdar povekssitel rimskoga czeszarstva... (Bechi, 1786)
R.K.E. 7
i na R.K.E. 6
D I-2218

155. NAVUK za goszpodu zemelszku, nihove nemesztnike y officire ... izmerenya y izkazanya zemlyeh vszaki sze ravnati bude imal. – (Bez mj. 1786.)
NSBZ R II D–4°–31

156. URBARIUM. (Bez mj. i god.). De. 1-9
R.K.E. 4
URBARIUM. Urbarium (Hrv. tekst) 4°
NSBZ R II E–4°–1
(Razlikuje se po tisku od R II E-4°–2)

157. DOMIN, Imbriha: PREDZNANYA Pravicz, szamoszvojneh Vugerzkeh. – Vu Zagrebu, 1818.
R.K.C. 8
D 149.041

158. DOMIN, Imbriha: NAUCHANYE VU Praviezah szamoszvojneh Vugerzskeh. Vu Zagrebu.
Knjiga
I. Ztran I, Vu Zagrebu, 1830.
II. Ztran I. Odszek I, Vu Zagrebu, 1830.
II. Ztran I. Odszek II, Vu Zagrebu, 1830.
II. Ztran II. Odszek I, Vu Zagrebu, 1830.
II. Ztran II. Odszek II, Vu Zagrebu, 1830.
II. Ztran III. Odszek I, Vu Zagrebu, 1830.
III. Ztran III. Vu Zagrebu, 1830.

159. URBERI: AZ 1836-ik esztendei urberi törvenyezikkelyek. Godište 1836. vrbarrski zakoniti članci. – U Budimu, 1836.
R.K.E. 2
D I 1275

160. URBERI. AZ 1836-ik esztendei urberi törveny czikelyek. leta 1836. chlanak urbarialszki. – Vu Budimu, 1836.
R.K.E. 1
D I 1274

161. LENTULAJ, Mirko
1. NAPUTAK kako se ima spriječiti okuženje pučanstva sa bolestju kužni žaročireh.
2. Koncert »Naputka« za poslanike Otočke regimente u Saboru Trojedine Kraljevine 1853.
NSBZ R 6771

162. ZAKONA deržavnoga od leta 1840 člani. – Vu Zagrebu, 1840
R.K.E. 3

163. ISTINITA i nedvojna vlastitost pl. općine Turovoga-Polja. Razložena po jednom bratu iste općine. – U Zagrebu, 1850.
R.K.C. 25

VIII. MEDICINA, VETERINA

164. ORŠIĆ, Jozefina: BETEGUJUCHE SIVINE VRACHITEL, to jest szuprot vszakojachkom sivinszkomu betegu hasnovita ... Vu Zagrebu 1772. 8°

(RKA 36)

165. ORŠIĆ, Ferenc: VRACHITEL betegujuche sivine thojeszt vrachtva za rogatu marhu... Vu Zagrebu 1799. 8°

RKB 56

166. LALANGUE, Joannis: MEDICINA RURALIS iliti Vrachtva ladanyszka za potrebochu musev, y sziromakov Horvatezkoga orsaga ... Vu Varasdinu 1776. 8°

RKB 25

167. LALANGUE, Joannis: TRACTATUS DE AQUIS... iliti IZPISZAVANYE VRACHTVENIH VOD Horvatzkoga y Slavonzkoga Orszaga... Vu Zagrebu 1779.

RKB 22

168. LALANGUE, Joannis: BREVIS INSTITUTIO DE RE OBSTETRITIA iliti KRATEK NAVUK OD MESTRIG PUPKOREZNE...
Vu Zagrebu leto 1801. 8°

RKB 24
NSB D 149.251

169. POTVERDYENI NACHINI ZA VU VODI VTOPLENE... Vu Zagrebu 1780.

RKA 13

170. NEUSTAEDTER, Mihalj: KRATKI NAVUK OD CZEPLENYA koz kravjih... Vu Zagrebu 1804 8°

RKA 2

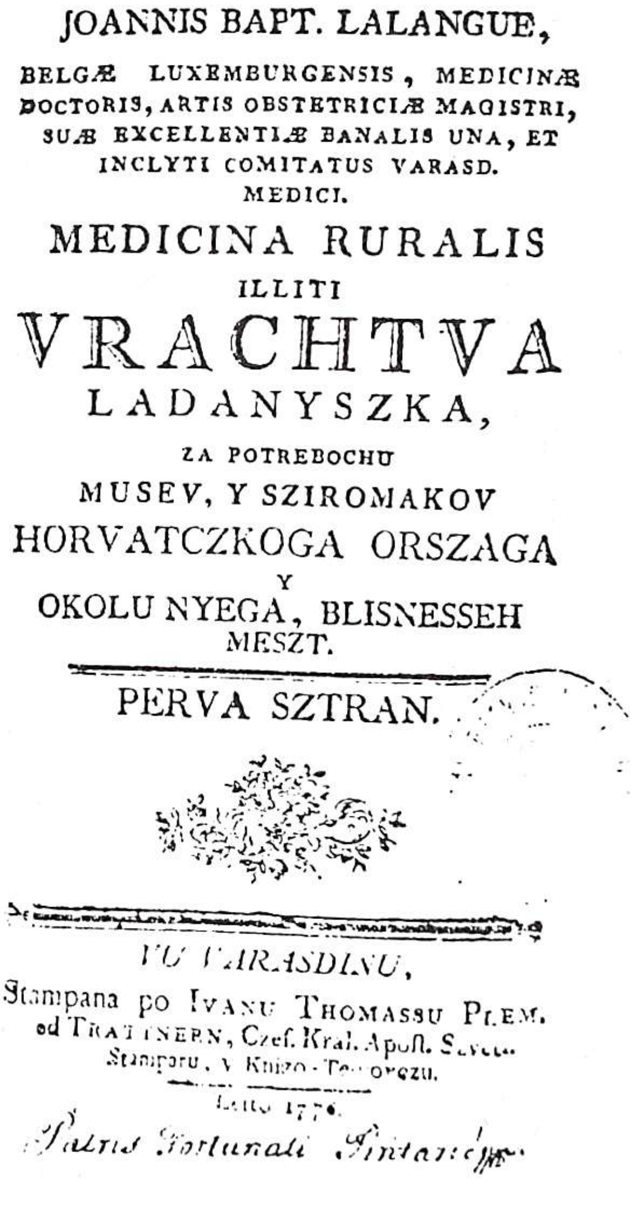

JOANNIS BAPT. LALANGUE,
BELGÆ LUXEMBURGENSIS, MEDICINÆ DOCTORIS, ARTIS OBSTETRICIÆ MAGISTRI, SUÆ EXCELLENTIÆ BANALIS UNA, ET INCLYTI COMITATUS VARASD. MEDICI.
MEDICINA RURALIS
ILLITI
VRACHTVA
LADANYSZKA,
ZA POTREBOCHU
MUSEV, Y SZIROMAKOV
HORVATCZKOGA ORSZAGA
Y
OKOLU NYEGA, BLISNESSEH MESZT.
PERVA SZTRAN.
VU VARASDINU,
Stampana po Ivanu Thomassu Plem. od Trattnern, Czef. Kral. Apoft. S... Stamparu, y Knizo-Terzczu.
Letto 1776.

171. VRACHITELSZKO-POLITICHKE NAREDBE za ugriz od besnih sivin, Vu Budimu

RKB 20

172. VANCAŠ, Aleksi: OBČINSKI ŽIVINVRAČITEL, U Zagrebu, 1839. 8°

RKC 10

173. VRACHENYE KOLERE BETEGA, bez m. i g.

p.v.

IX. GOSPODARSTVO

174. KRATEK navuk iliti Vuputyenye kak Dudovo belo drevo zaszagyati ... Vu Zagrebu, (1768.)

NSBZ R II D–8°–27

175. NACHIN jabuke zemelyzke szaditi... Vu Zagrebu, 1788.

NSBZ R II D–8°–94

NACHIN
JABUKE
ZEMELYZKE
SZADITI
Y
NYE NA HASZEN OBERNUTI.
ZA VOLYU POLYAKOV
HORVATZKOGA ORSZAGA
OCHITUVAN,

Vu ZAGREBU
pritizkan pri JOSEFU KAROLU KOTCHE,
1788.

176. VPUCHENYE OD LANA, y konoplye obdelavanya za polyodelcze. V Budimu 1789. 8°

RKB 19
D 149.213

177. NAVUK ZA DUHAN SZADECHE Lyude orszaga vugerszkoga... V' Budimu 1790. 8°

RKB 87

178. ŠIPUŠ, Jožef: TEMELY XITNE TERGOVINE, Vu Zagrebu 1796. 8°

RKA 11

179. HORVATOVIĆ, Marko Antun: NACSIN lahglyi... U Zagrebu, 1804.

NSBZ R II D–8°–271

180. UPUTJENJE OD MURVAH uregyenye i svilen bubah, Budim 1804. 8°

NSBZ R II E–8°–153

181. PROVENTUS GREDICZENSES, djelovodnik rkp. 1811-1842.

p.v.

182. NAVUK OD jednoga prikladnoga hranyivoga baratanya z marvom za polyodelavcze. Vu Budimu, 1836. 8°

RKB 1

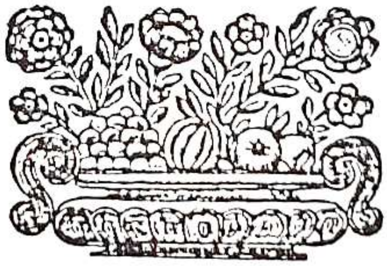

X. KALENDARI, ČASOPISI

DANICZA

ZAGREBECHKA,

ILI:

DNÈVNIK

ZA PROZTO LETO

1834.

Z-Tolnachnikom hisnem vszakoverztnéh na haszen y prikratchènye vrémena szlusèchch.

Pervoletni Techaj.

Vu Zágrebu,
pritizkano vu Ferencza Süppan Szlovarniczi.
1834.

183. VITEZOVIĆ, Pavao Ritter: ZOROAST hervacki... 1698 ... U Zagrebu, (1698)
NSBZ R II D–8°–200

184. NOVI kalendar. Za leto: ...1789 ... 1789 ... 1803... 1804... 1806. Vu Zagrebu, Pritizk. po J. Kotche.
NSBZ R II D–16°–9

185. HORVATSKI kalendar. Vu Varasdinu, (Bez god.)
NSBZ R II D–16°–11

186. NOVI i ztari kalendar horvatzki za potrebu i zabavu naroda horvatskoga. ... Za leto 1818. Vu Budimu, (Bez god.)
NSBZ R II D–16°–93

187. ROŽIĆ, Anton: HORVATZKI ztoletni kalendar od leta 1818. do 1819. VU Zagrebu, (1818)
R.K.P.B. 3
D 149.187

188. MIKLOUŠIĆ, Tomaž: ZTOLETNI kalendar iliti dnevnik ztoletni horvatski do leta 1901. Vu Zagrebu, 1819.
R.K.P.B. 2
D. 149. 152

189. NOVI kalendar. Vu Zagrebu, Pritizk. y nalosen v Novoszelzkoj stamp. (do god. 1826.)
NSBZ R II D–16°–10

190. DANICZA Zagrebechka ... Vu Zagrebu, 1834.
NSBZ R II D–8°–58

191. DANICZA horvatzka, slavonzka y dalmatinzka. U Zagrebu, 1835-1837.
NSBZ R VII–4°–13

192. NOVINE horvatzke. Vu Zagrebu, 1835.
NSBZ R VII D–4°–12

Ja Stiphanus Chunchich
daiemo naznanie usim ki[a]
nessi otuorieno pismo [l]ako
Margaritu Chunchich inie[h]
ostanku ingiszoua ditita Bi[le]
valueasi pred Gospodo Spa
Naipizuo Valuua Chunchich
familia da slobodno uisua
zlobodu vibolouischim Spa
plimenita Euchani tak isti
[?]a ki slobodin posli [?]
statuual idasi dal postino vehnuti diset dukat ugirsckim broiem broichi
postonouall tosim dal dizu od poglidicha Juria imasi Lupunalo
potlam isim dal za duo dukata i zopet grossi vina itosu bilo dinno
odmina prieli plimenitom Spatia Euchani i od Moie Sinni Margeti Chunchich
i od Szina Moiega Blassa v otrichicha ua vichinu slobodu Euchaku i
i Kniizaku ito tolikai ako bissi pripetilo dabi Ja vichini Paual
Pitrichich ali moia sina ali Moij tu vichinu zimliju odal koiaie u Euchah
dani imaiu plimenita Spatia Euchani moie pinisi vichini pouvrenuti
koisu gori napisani Actum Datum in Euchi et in Mia Curia Stiphani
Chunchich Anno Domini 1521 :

Stiphanus Chunchich

Ja Štefanuš Čunčič
dajemo na znanje vsem i vsak(omu) ...
naše otvorjeno pismo kako ...
Margaretu Čunčič i njeg ...
ostanku i njegova deteta d...
valuvaše pred Gospono(m) Spa...
najpervo valuva Čunčič ...
familija da slobodno uživa ...
slobodu(m) riboloveščem spa...
plemenitu(m) Kučani tak i sli...
da ... bi sloboden pasli ...
statuval i da je dal pošteno rečenih deset dukat ugerskim brojem broječi/
po sto novac to sem dal da su od Poglečiča Jurja imanje kupuval/
potlam jesem dal za dva dukata i za pet groši vina i to su bilo lenno/
od mene prijeli plemenita bratija Kučani i od moje žene Margete Čunčič/
i od sina mojega Blaža (P)etrečiča izrečenu slobodu Kučku i/
i knjejšku i to tulikaj ako bi se pripetilo da bi bi ja rečeni Pavel/
Petrečič ali moja žena ali moj tu rečenu zemlju odal koja je u Kučah/
da mi imaju plemenita bratija Kučani moje peneze rečene povernuti/
koji su gore napisani Amen. Data in Kuče in mea Curia Štefan(uš)/
Čunčič, Anno domino 1521.

ČUNČIĆEV list (zapisnik) na kajkavskom iz 1521. pisan u Kučama (Turopolje) dosad najstariji kajkavski tekst.

(Arhiv JAZU D c I 22)

NAPOMENA

Imena i prezimena pojedinih autora u ovom su katalogu pisana suvremenom grafijom hrvatske latinice, isto tako i naslovi drama u kronološkom popisu.

Grafija

cz	= c	czelo, horvaczki
ch	= č	
cs	= č	zagrebecskoga
Gj	= đ	
dy	= đ	narodyenya
y	= i	
li	= lj	
ly	= lj	lyubav
ni	= nj	
ny	= nj	vszagdassnyem
zp	= sp	zpravlena, zpelyivanyu
zk	= sk	horvatzke
zt	= st	paztiri, iztine
sz	= s	szerdcza, pasztir
sh	= š	preizvishenomu, shkole
ss	= š	najzvisseneissi
s	= ž	sivuche
x	= ž	xitne

Kratice

NBSZ – Nacionalna sveučilišna biblioteka Zagreb
R.K. – Raria Kajkaviana, Golubovec
A.H. – Arhiv Hrvatske
SOR – Spisi obitelji Rakovac
GKZ – Gradska knjižnica Zagreb
R – raria
SB – Secseny Bibliteka Pešta

PRILOG KATALOGU

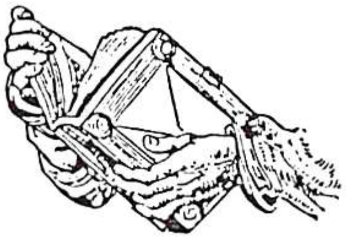

Maksimilijan Vrhovac

Dvorac Golubovec

Dvorac Golubovec nalazi se između Donje i Gornje Stubice na sjevernom podnožju Medvednice.
Na mjestu nekadašnje istoimene utvrde, ovo je zdanje sagradila plemićka obitelj Domjanića u drugoj polovici 18. stoljeća, ali svoj visoki estetski i društveni nivo postiže za vrijeme svog drugog vlasnika, biskupa Maksimilijana Vrhovca (1752-1827) koji gradi obližnji majur i uređuje Stubičke Toplice.

Nasljedstvom dvorac su posjedovale obitelji Sermage, Rauch, Steeb i Heneberg. Nakon rata dvorac dobiva krajnje neprimjerene namjene. Nastojanjem Povijesnog muzeja Hrvatske i Nacionalne i sveučilišne biblioteke dvorac dobiva svoj adekvatni sadržaj.

Danas Dvorac koristi Nacionalna i sveučilišna biblioteka, a u prostorijama dvorca djeluje KAJKAVIANA, društvo za prikupljanje, čuvanje i promicanje hrvatskokajkavske baštine.

Društvo priređuje izložbe, koncerte, predavanja, predstavljanje knjiga i ostale kulturne sadržaje usmjerene na kajkavsku baštinu.

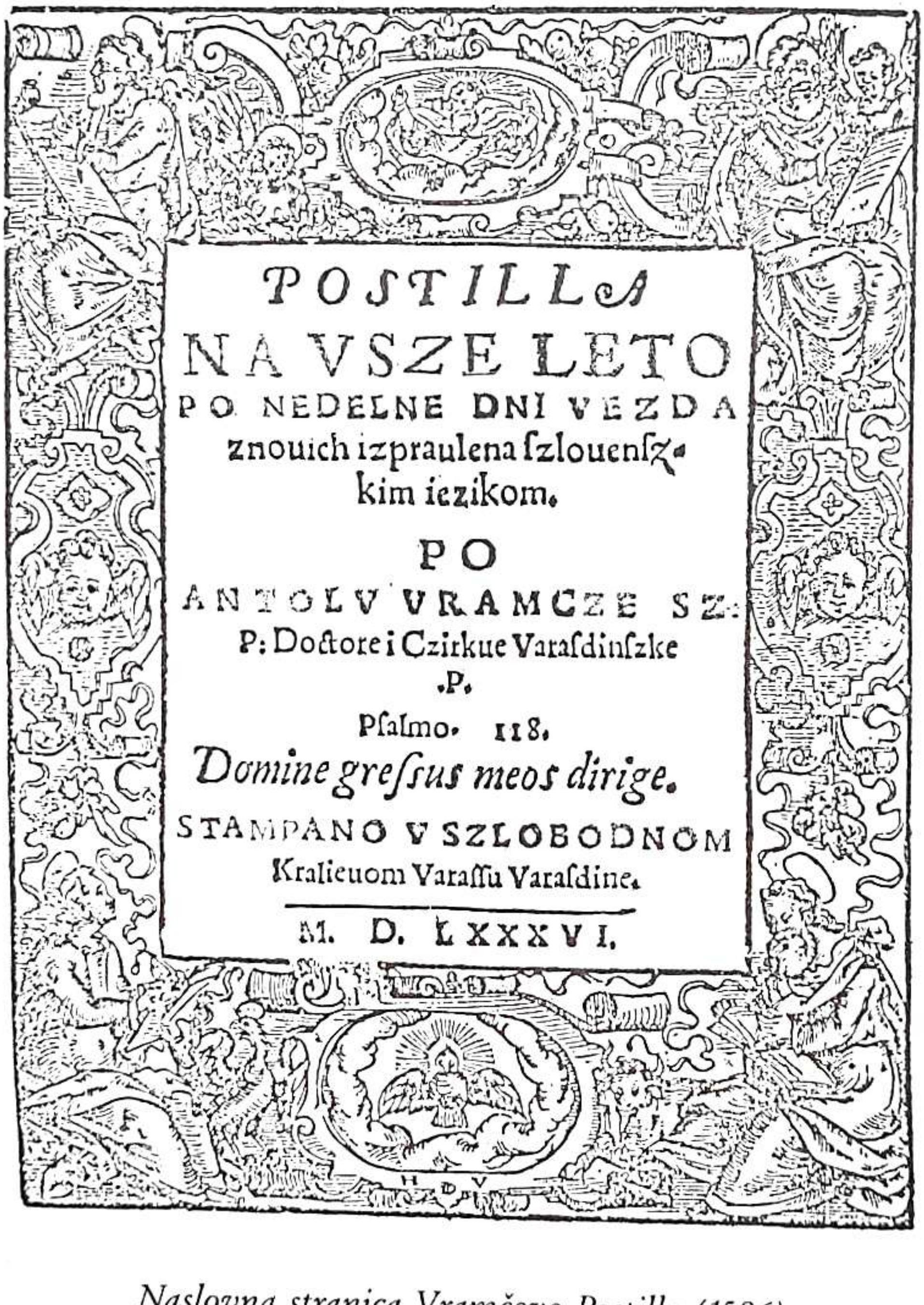
POSTILLA
NA VSZE LETO
PO NEDELNE DNI VEZDA
znouich izpraulena ſzlouenſz-
kim iezikom.
PO
ANTOLV VRAMCZE SZ:
P: Doctore i Czirkue Varaſdinſzke
.P.
Pſalmo. 118.
Domine greſſus meos dirige.
STAMPANO V SZLOBODNOM
Kralieuom Varaſſu Varaſdine.
M. D. LXXXVI.

Naslovna stranica Vramčeve Postille (1586).

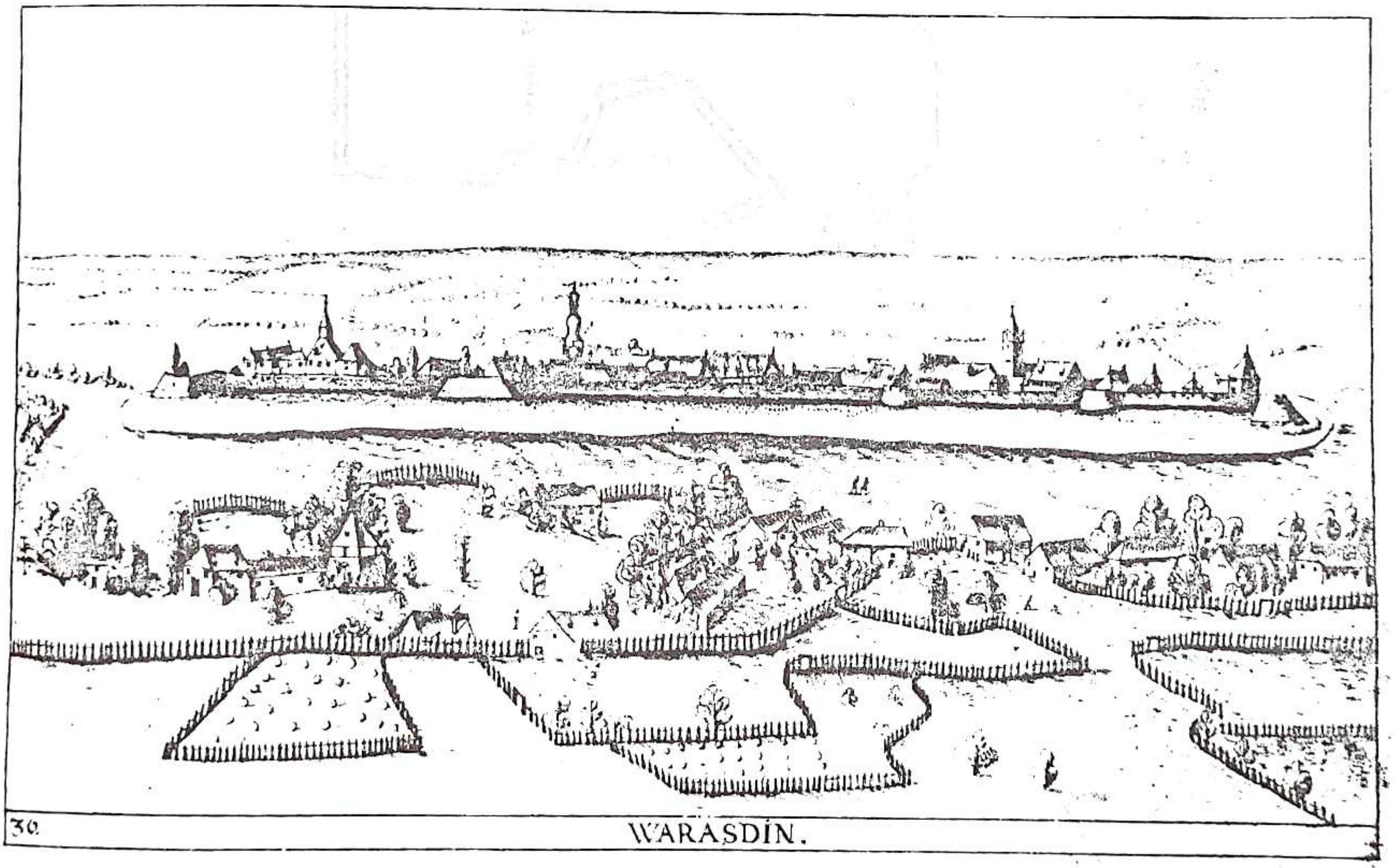

Pogled na Varaždin 1639.

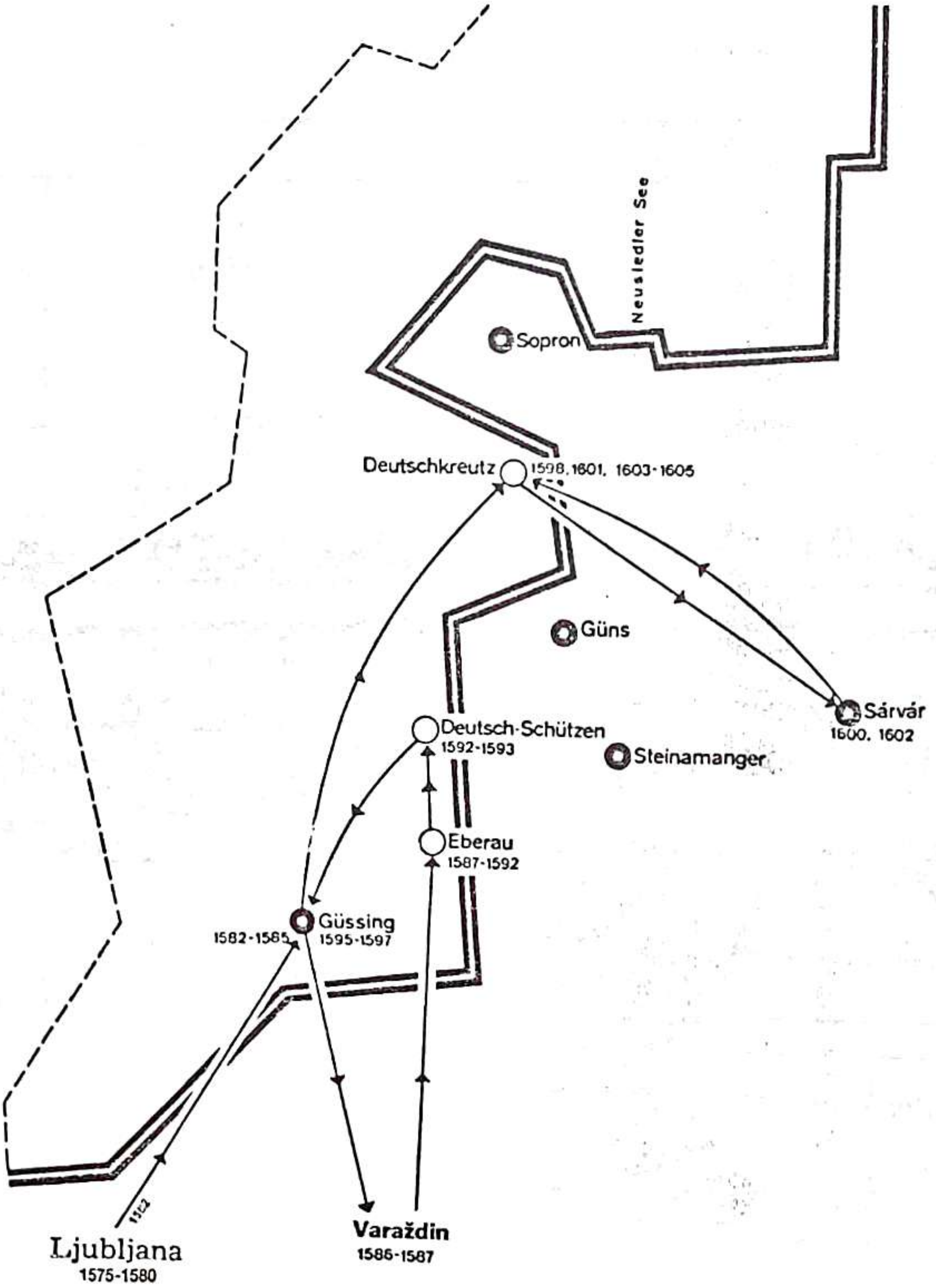

Mjesta u kojima je tiskao Ivan Manlius (Hans Mannel, Mandelc: K. Semmelweis)

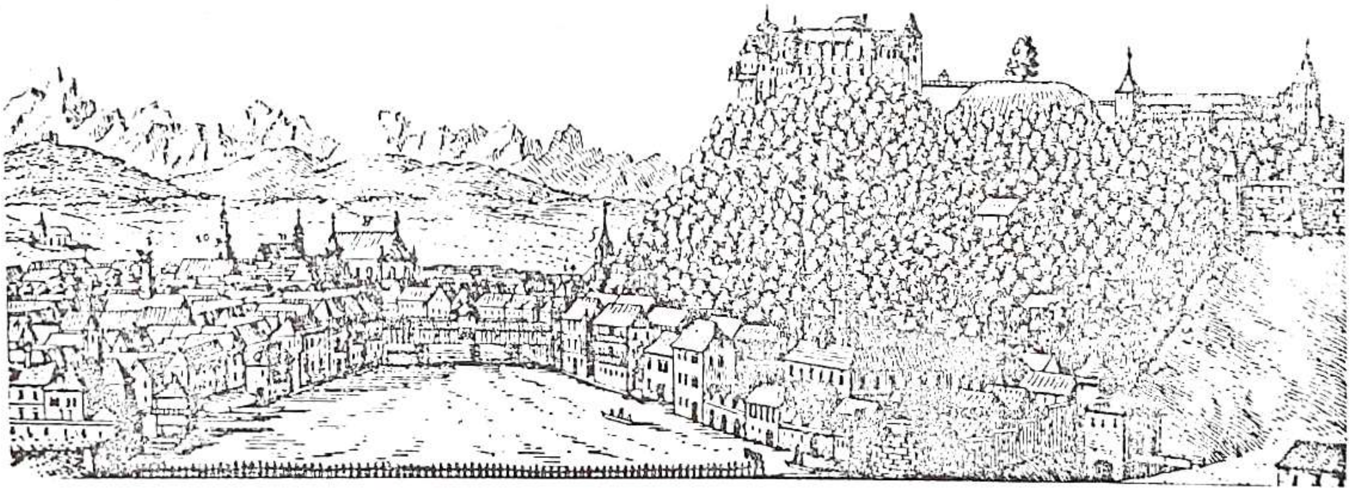

Ljubljana (1689) prema J.W. Valvasoru. God. 1578. A. Vramec je tiskao svoju Kroniku kod J. Manliusa u Ljubljani.

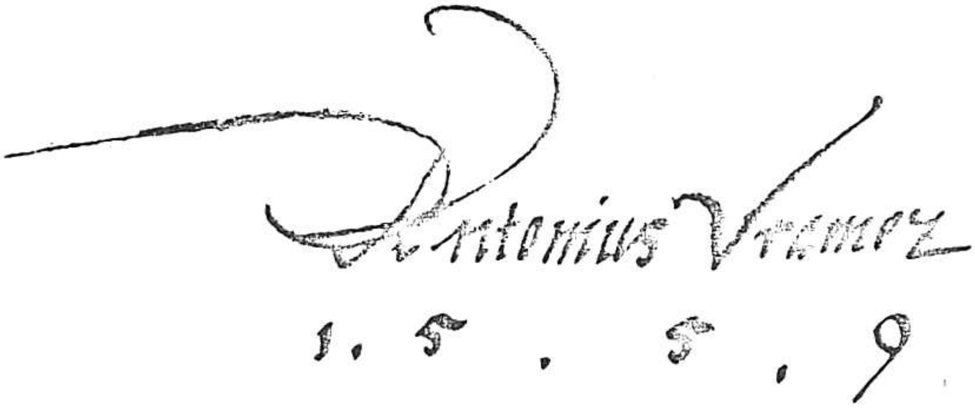

Pogled na dominikansku crkvu i samostan u Beču.
Na desnoj strani (nasuprot) je Sveučilište, zgrada sa tornjem i okolnim studentskim burzama.
Mnogo je mladića iz Hrvatske studiralo u 14, 15, 16. i 17. st. upravo na tom sveučilištu.
Neki od njih istakli su se kao kajkavski pisci.

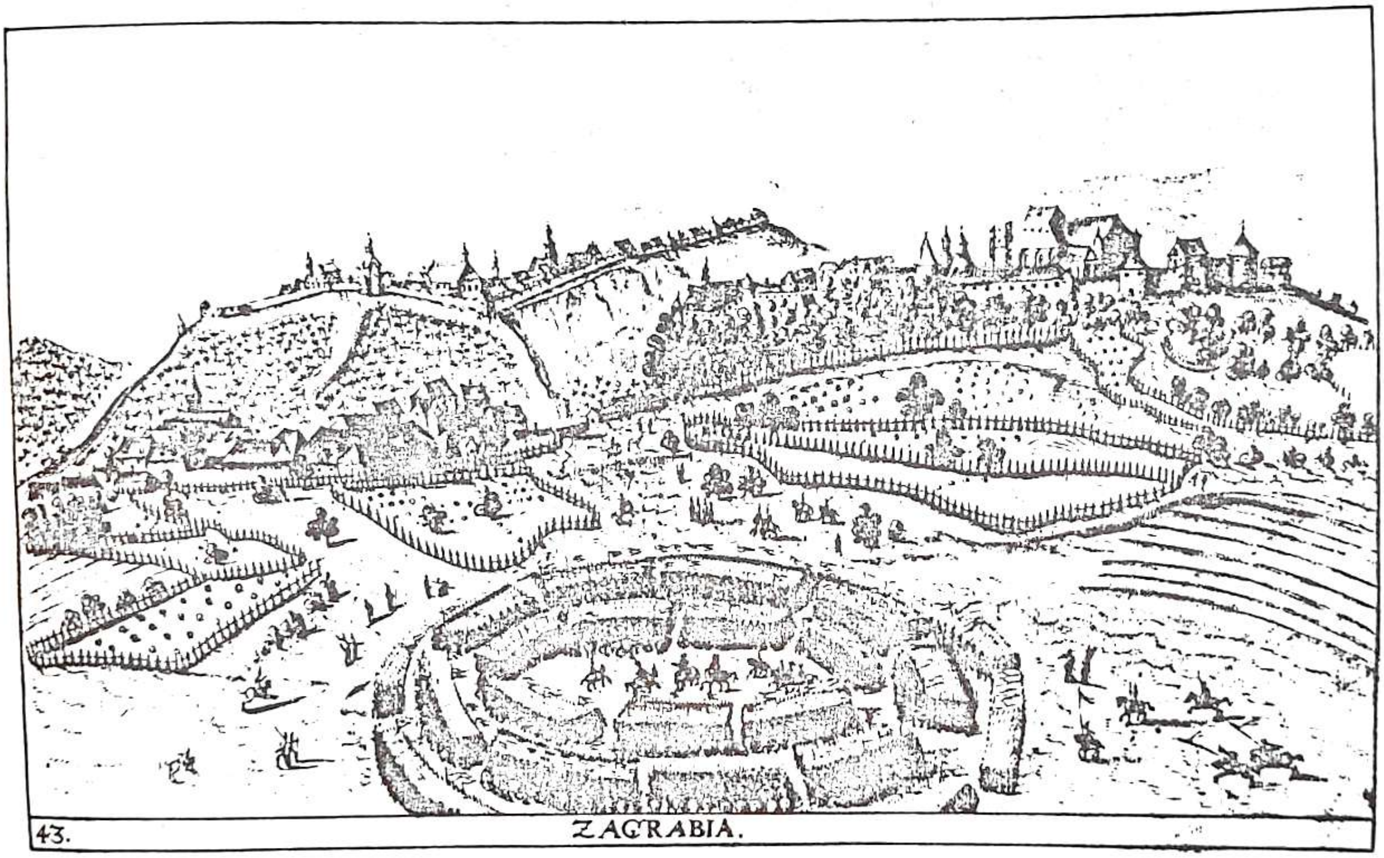

Veduta Zagreba 1639.

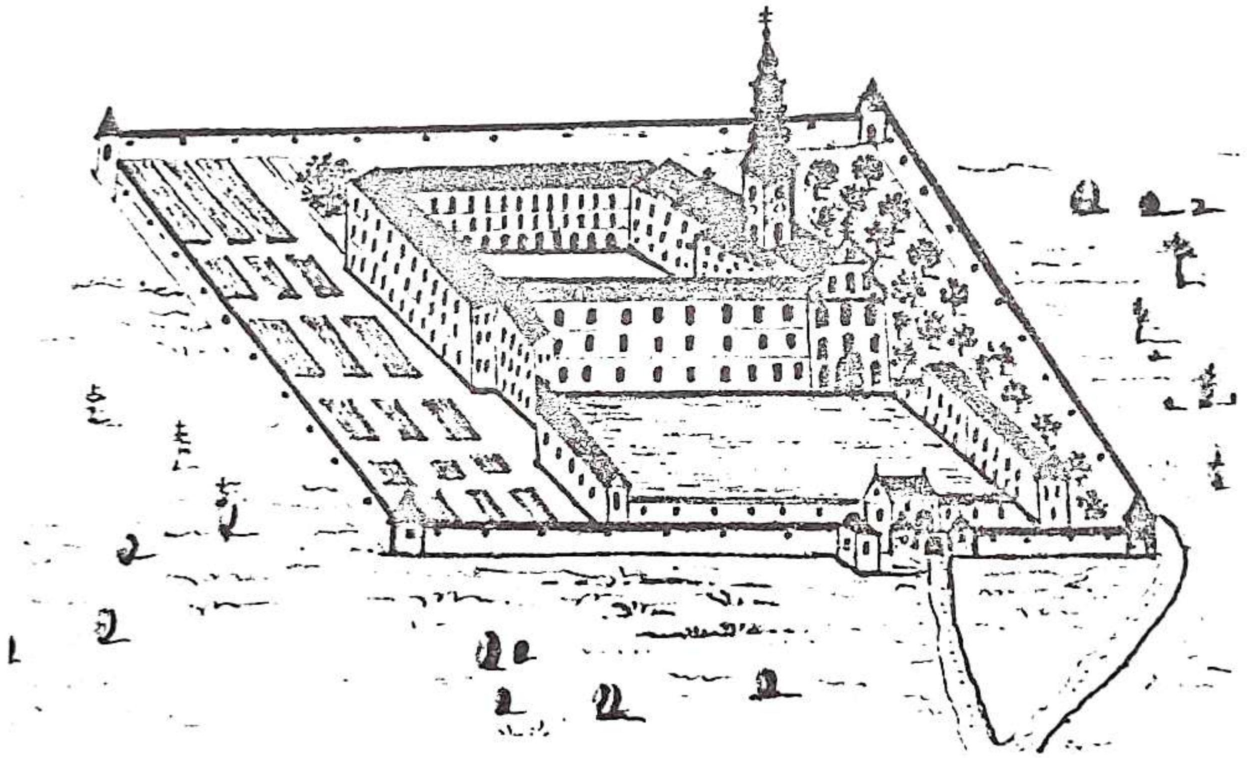

Pavlinski samostan u Lepoglavi. U njemu je 1503. osnovana prva javna gimnazija (crtež prema originalu u Liber memorabilium parochiae lepoglavensis u Arhivu JAZU, Zagreb)

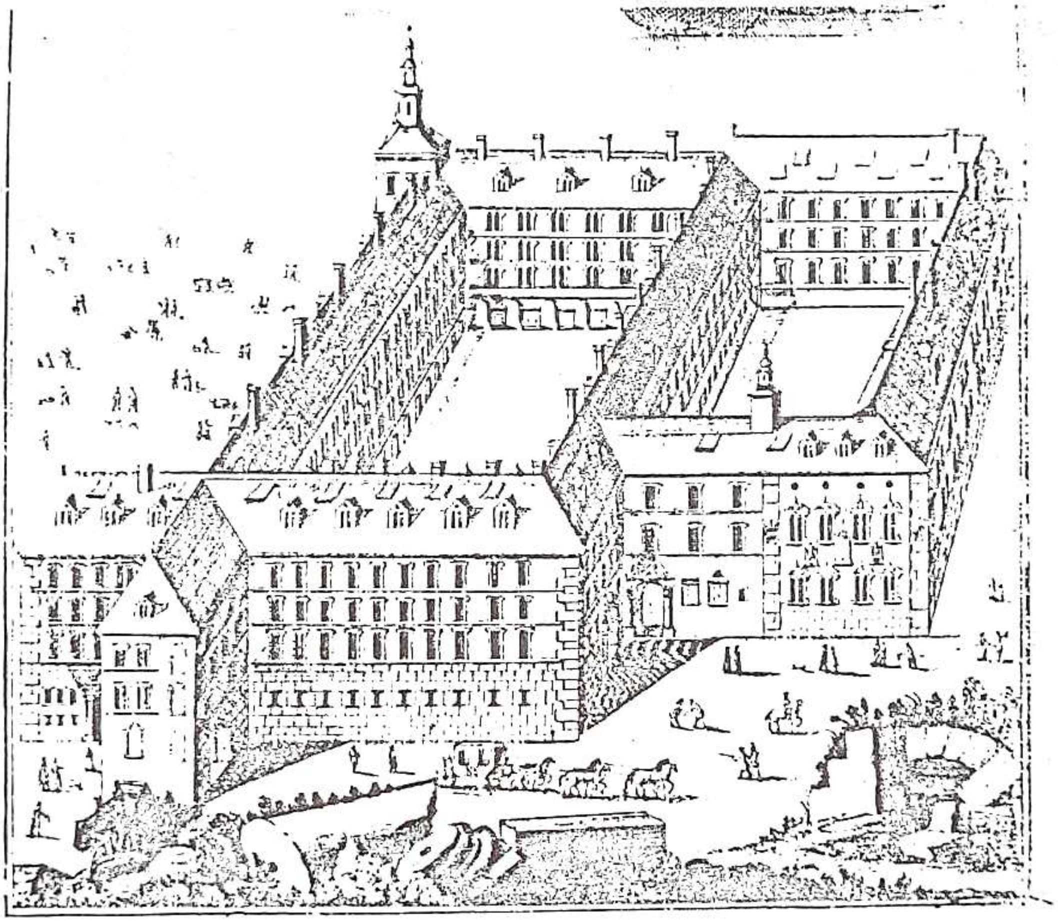

Pogled na sveučilište u Grazu (17. st.).
Na tom su Sveučilištu također studirali mladići koji su kasnije bili autori i hrvatskokajkavskih djela. U Grazu (sveučilišnoj tiskari) tiskana su mnoga hrvotskokajkavska djela.

SZVETI
EVANGELIOMI,
Koteremi ſzvéta Czirkva Zagrebecska Szlovenzka, okolu godiſcsa, po Nedelye te Szvetke ſive:
ZIEDNEM KRATKEM CATEchiſmuſem, za nevmetelne lyudi haſznovitem: Szvetlóga i Viſzoko poſtuvanoga Gozpodina Gozpodina
PETRA PETRETICSA,
Biſkupa Zagrabecskoga, Oblaztjum, i ztroſkom, i Szlovenzkem ſzlovom na ſzvetlo vun dani, i ſtampani.
z-dopuſcsenjem Gornyeh.
Vu NEMSKOM GRADCZE.
Na jezero ſezt zto petdeſzét i pervo leto.
Pri FERENCZE WIDMANSTADIUSE ſtampare.

O. A. M. D. G.
PERVI
OTCZA NASSEGA ADAMA GREH,
I.
SALOSZTNO PO-NYEM VSZE CHLOVECHANSZKE NATVRE PORVSSENYE
Sztolmacheno, in na kratkom popiſzano
PO
IVRIV HABDELICHV
Touaruſtua JESVSSEVOGA Maſſniku.
Na ſzpomenek odkud i kamszmo po iednom ſzmertnom grehu opali, i na pobolſſanye ſitka naſſega po-Miloſche i Vrednoszti ſzmerti Chriſtuſſeue, kuie on zanasz podiel, dabi nasz od Szmerti uekiuechne oſzlobodil.
STAMPANO VNEMSKOM GRADCZV.
Pri Oductku Widmanſtadiuſſa, Leto 1674.

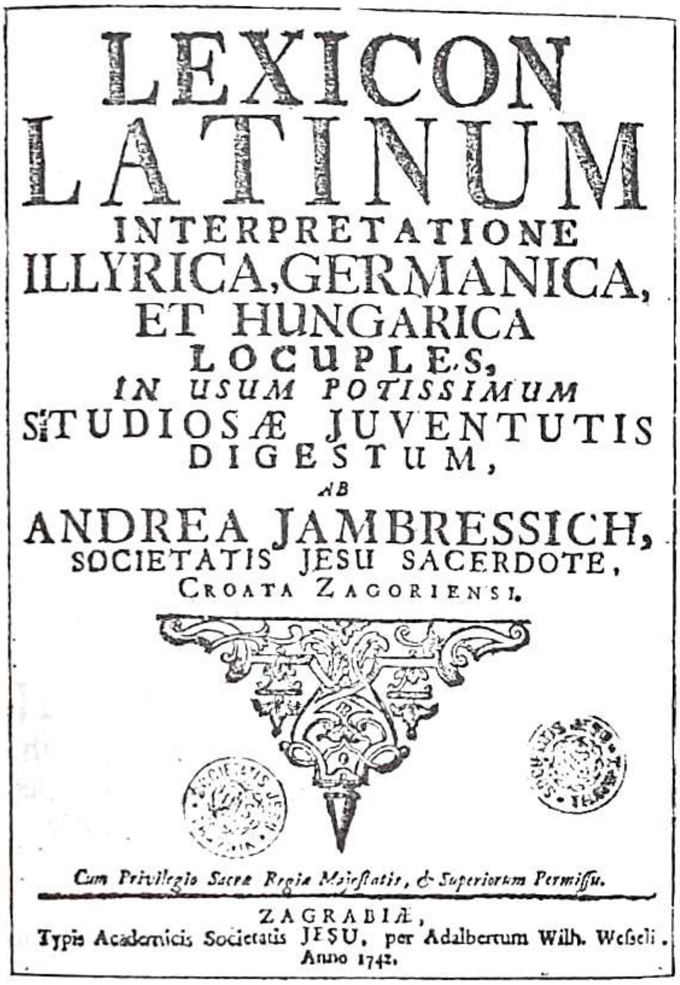

LEXICON
LATINUM
INTERPRETATIONE
ILLYRICA, GERMANICA,
ET HUNGARICA
LOCUPLES,
IN USUM POTISSIMUM
STUDIOSÆ JUVENTUTIS
DIGESTUM,
AB
ANDREA JAMBRESSICH,
SOCIETATIS JESU SACERDOTE,
CROATA ZAGORIENSI.

Cum Privilegio Sacræ Regiæ Majestatis, & Superiorum Permissu.

ZAGRABIÆ,
Typis Academicis Societatis JESU, per Adalbertum Wilh. Wesseli.
Anno 1742.

Naslovna stranica Jambrešićeva rječnika (1742)

Naslovna stranica Belostenčeva rječnika (1740)

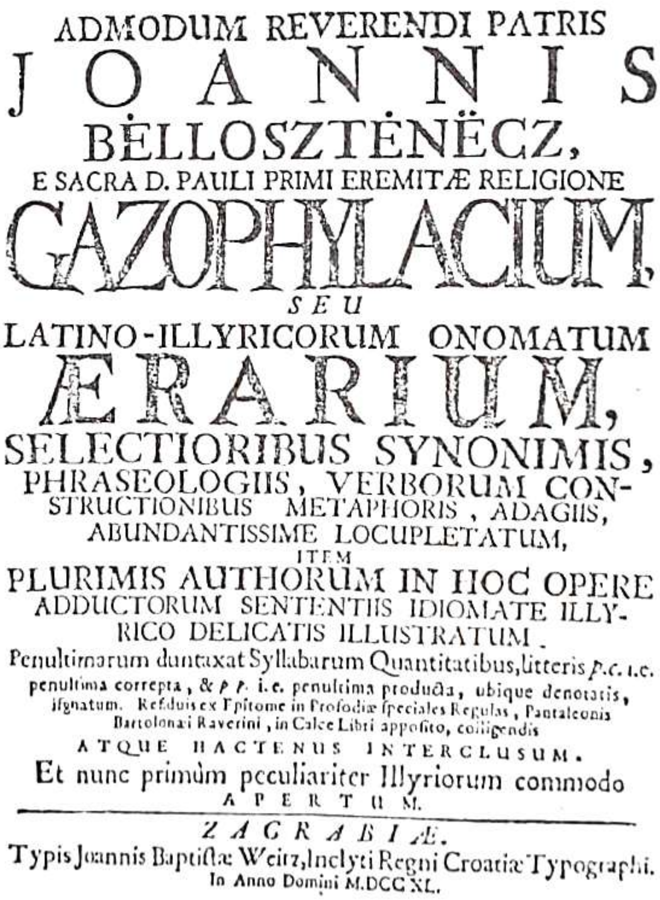

ADMODUM REVERENDI PATRIS
JOANNIS
BËLLOSZTËNËCZ,
E SACRA D. PAULI PRIMI EREMITÆ RELIGIONE
GAZOPHYLACIUM,
SEU
LATINO-ILLYRICORUM ONOMATUM
ÆRARIUM,
SELECTIORIBUS SYNONIMIS,
PHRASEOLOGIIS, VERBORUM CONSTRUCTIONIBUS METAPHORIS, ADAGIIS,
ABUNDANTISSIME LOCUPLETATUM,
ITEM
PLURIMIS AUTHORUM IN HOC OPERE
ADDUCTORUM SENTENTIIS IDIOMATE ILLYRICO DELICATIS ILLUSTRATUM.
Penultimarum duntaxat Syllabarum Quantitatibus, litteris *p.c.* i.e. penultima correpta, & *p.p.* i.e. penultima producta, ubique denotatis, ilgnatum. Residuis ex Epitome in Prosodiæ speciales Regulas, Pantaleonis Bartolomæi Raverini, in Calce Libri apposito, colligendis
ATQUE HACTENUS INTERCLUSUM.
Et nunc primùm peculiariter Illyriorum commodo
APERTUM.

ZAGRABIÆ.
Typis Joannis Baptistæ Weitz, Inclyti Regni Croatiæ Typographi.
In Anno Domini M.DCC.XL.

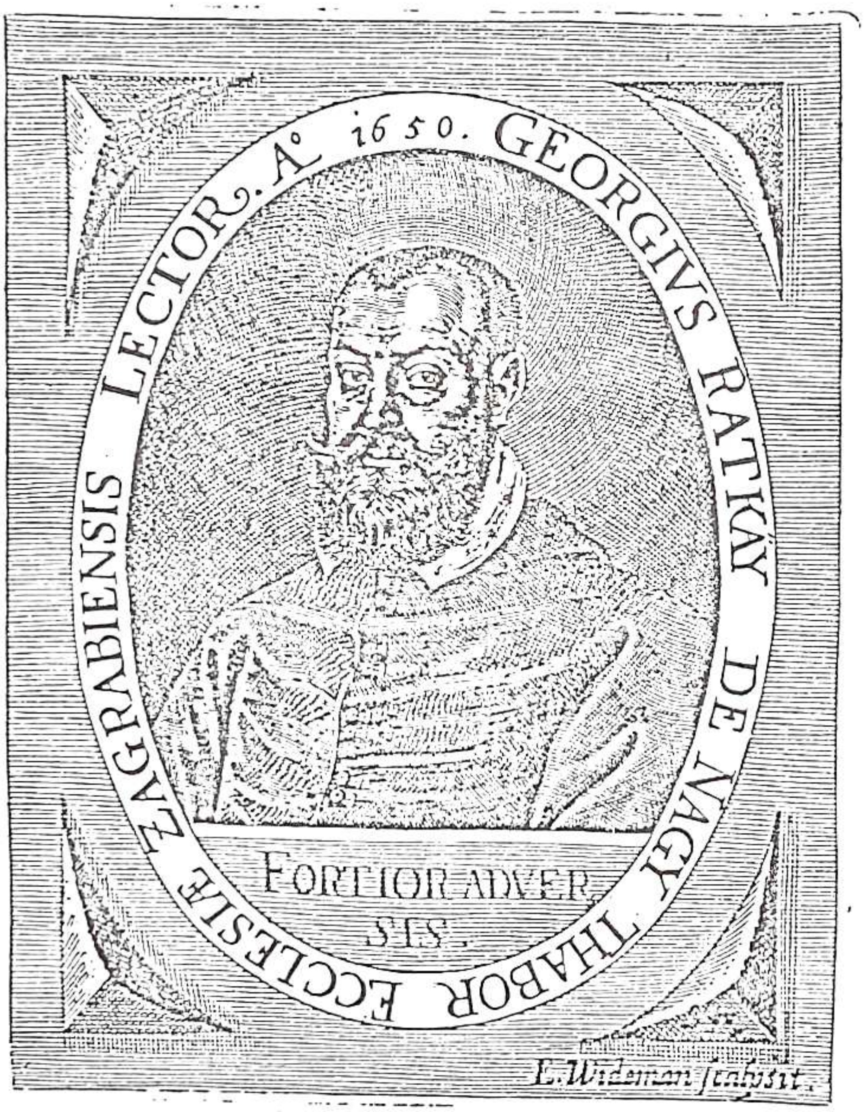

KRIPOZTI
FERDINANDA II.
Rimzkogha Czeſzara, Kraleztvih, Nimskogha, Wgerzkogha, Cheskogha, Dalmatinzkogha, Hervaczhogha, i Szlovinzkogha, Kralia, &c.

P O

Otteẓu Gulielmuſu Lamormaini diachkim ieẓikom ẓloſene, ſẓada pako.

P O

IVRIV
RATTKAI.

Szlobodnom Gozpodinu od velikogha Thabora grada, i Zagrebachkim Canonicom Szlovinzkim iezikom popiſzane.

Stampano u Bechu,

P O

GERGVRV GELBHARV.
M. DC. XL.

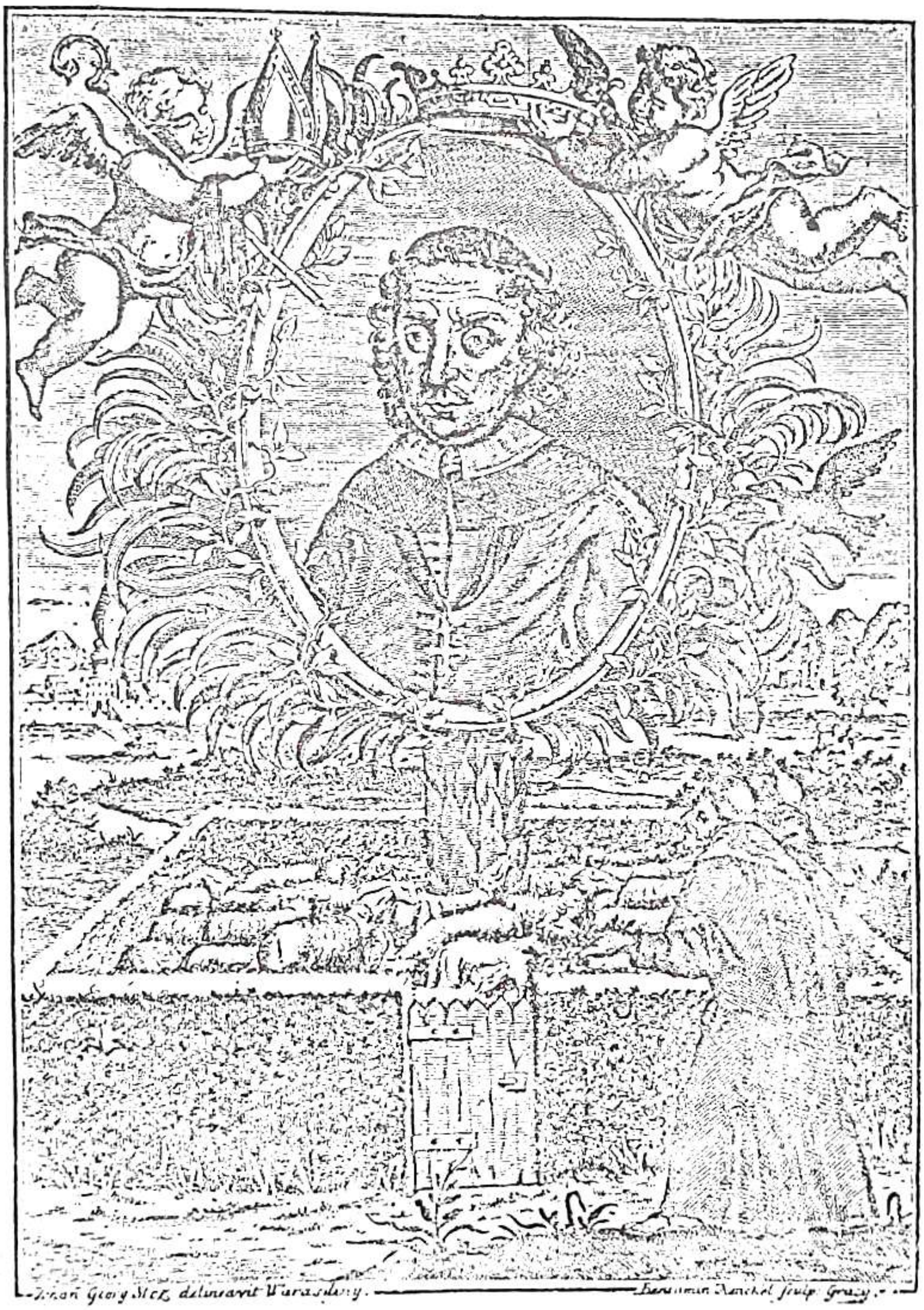

Portret Zagrebačkog biskupa Emerika Esterhazija. Desno dolje Štefan Zagrebec (1688-1762).

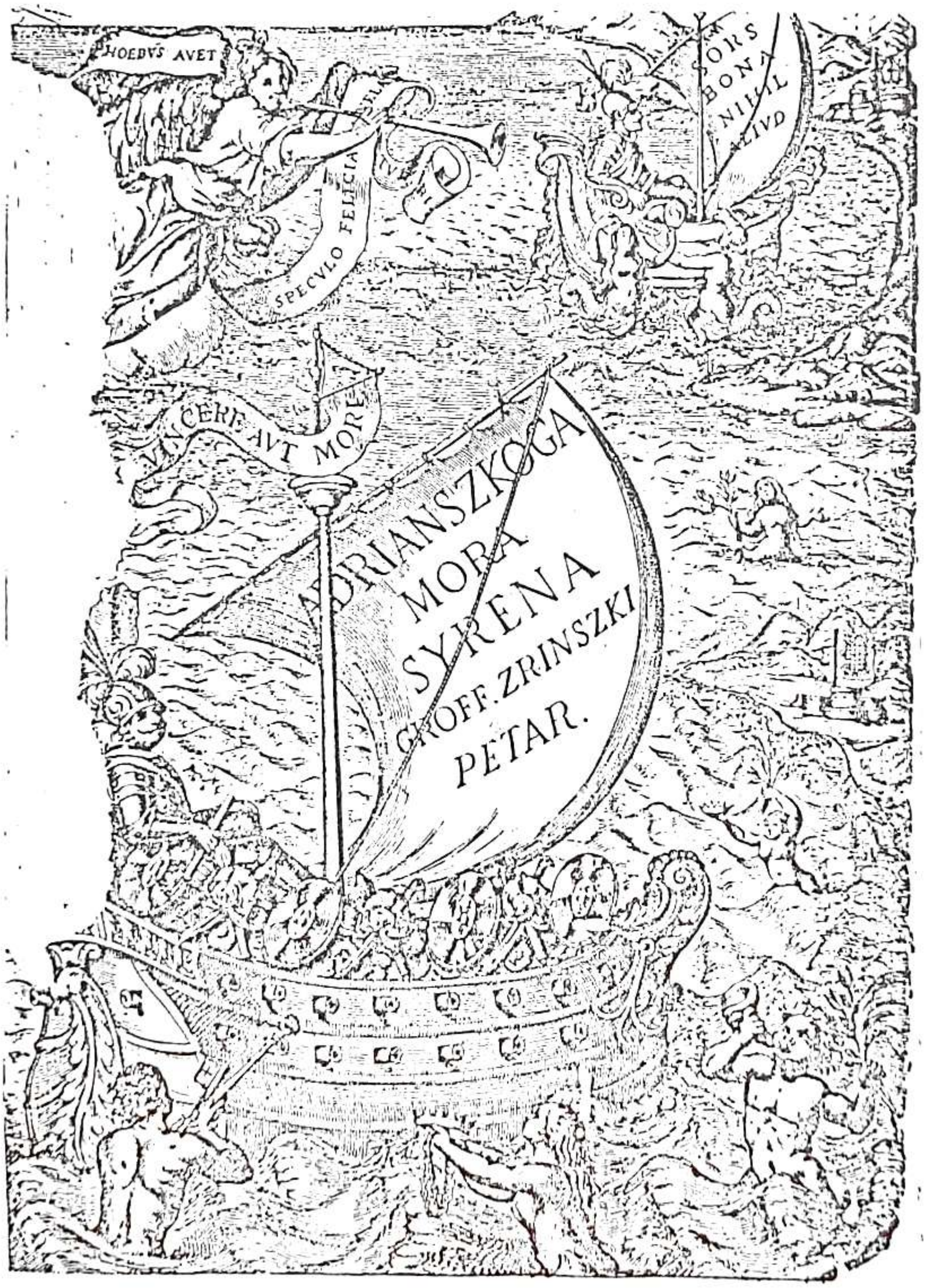

Ilustracija u djelu Petra Zrinskoga »Adrianskoga mora sirena« (1660).

Grof Petar Zrinski (1621-1671)

CZVÉT SZVÉTEH,

ALI

SIVLÉNYE, Y CHÍNI SZVÉTCZEV,

ZAGRAB

Koteri

Vu naſsem Horvátczkem, iliti Szlovénſzkem Orſzágu z-vekſsum pobosnoſztjum, y z-prodeſtvom poſtujuſzc.

Szkupa, y drugeh Szvétczev oſzebujneſsega, y ſzveteſsega ſitka; nam na chudo, y naſzleduvanye iz vnogeh veruványa vrednch, y potvêrdgyeneh Piſzczev zebráni.

Vſzakojáchkem vrè jezikom, kakti Spanyolſzkem, Latinſzkem, Franczuſzkem, Nemskem: ſzvojem Orſzágom od vnogeh napèrvò poſztávleni.

Vezda pak

Po dareslyivoſzti Bosanſzki, y Miloſzêrdnoſzti Najſzveteſse

NEBA, Y ZEMLYE KRALYICZE

BL. DEVICZE MARIE

Na BISZTRICZI Miloſche izkazujuche,

Vſzem vèrnem Kêrſchanſzkem Duſsiczam Horvátczkoga Orſzága na napredek, y Duhovnem Paſztirom za polchchiczu prodékuvanya, na ſzvetlo za vugodnu duhu podáni;

Y na naſs Szlovénſzki jezik, z-dopuſchenyem Poglavarov, po lyublenom trudu

P. HILARIONA GASPAROTTI, Reda Sz. Paula pèrvoga Puſchenika,

Prenesſeni, 1 7 5 0.

Stampani vu Gradczu pri odvetku Widmanſtadianſzkomu, vu Iettu Goſzponovom 1752.

PUTNI TOVARUSZ UNOGIMI LI PIMI,

Novimi i poboſnimi Molitvami iz Nimskoga na Hertuaczki jezik iſztomachen i ſzpraulen

Po meni Groff

FRANKOPAN CATHARINI

Goſzpodina Groffa Petra Zrinſzkoga hiſnom Touraruſſu.

Szada Drugi put u ſtampi na ſuitlo dan, i vnogim poboſnim lyudem na vſivanie i tovariſtuo, vdilyen.

LUBLANI;

Stroskom, Januſſa Carla Mally Krainske Provinczie Knigarz.

1 7 1 5.

Veličina: ca 7×12 cm

Petricza Kerempuh,

ilití

Chini y sivlenye chloveka prokshenoga.

Po

Jakobu Lovrenchich,

na zzvetlo dan.

Leto 1834.

VU VARASDI

pritizkan z-szlovami Josefa od Platzer.

Početak drame »Matijaš, kralj vugerski«
(poč. 19. st.)

Igrokazt.
Vu dveh Pokazih

Pokazt 1.
Izhod 1. (: Palacha Kralyevzka :)
Mathiash Kralj Vugerzki

Mathiash. Kralj (: Vu Palachi szvoji sedecsze :) Zdiseszе chudno,
„viro Szuncze y vszaki dan szvoju dobrotu na vsze Naro,
„de obilno deli. — Meszecz temne nochi vugodne vchini, nye,
„ga szledechemi zvezdami, koje z-szvetloztjum njegovum
„borijusze; Meszentoga zakvum goder lepotum szerdeze na,
„she napunjavaju, znicztu vendar ih dela nigdar neodviraju
„doklam Meszecz vu zmozhnozti szvojoj. vu Tronush zemlye
„nezoztavisze. — Tak y ti o ljubleza Domovina moja! Ako
„prem imash vu naruchaju tvojem velike y plemenite szine;
„koji tebi kakti zvezde zvetchiju, vendar kaji haszneju?
„Kada ti menjka on, koji vszem ovem szvetlozt y diku po,
„delil. — Zverhu Grobov Vitezov, tvojeh kakti turni po,
„diguvajusze grobni kameni na zpomenyek, da tak budush
„Szini Domovine, Imena njihova, cheszt zvorina lett tija
do Neba izvishavaju. — Lepo je vumreti za Domovinu! Ah
prelepo! Kak Szin Goszdavoga Rima Kato! — Ali josh
lepshe domovini sziveti, z Plamenyum, y chednem tolnathom
Szvehu Domorodczev Dervavati, — Bog Chuvar Domovine
moje mene kakti mladoga meszecza na Tron je poztavil,
uffamsze vendar, da tulikajshe dojuzeil bude, szuncu y zve,
„zdi zverhu njega. — Szlab josh jeszem, ali hvala tebi
o Bose! da mene z-ljublenem Vujczem mojem vu kojem

Veduta Zagreba 1825. Prema Szemanovoj karti Zagreba.

Monografije o kajkavskim piscima

Zvonimir Junković, **Jezik Antuna Vramca...**, *Rad. knj. 363, JAZU, Zagreb 1972.*

Alojz Jembrih, **Život i djelo Antuna Vramca**, *Čakovec 1981.*

Zvonimir Bartolić, **Književno djelo Jurja Habdelića**, *Čakovec 1985.*

Olga Šojat, **Juraj Mulih (1694-1754) kao kajkavski pisac...** *izd. »KAJ«, Zagreb 1983.*

Zvonimir Bartolić, **Tomaš Goričanec i njegov spjev Opseđenje i poboj sisečki**, *Čakovec 1982.*

Pretisci kajkavskih knjiga

Ivan Belostenec, ***Gazophilacium seu latino-illyricorum..., illyrico-atinum 1740***, *izd. »Liber«, pogovor napisao Josip Vončina, Zagreb 1972.*

Ljudevit Gaj, **Kratka osnova horvatsko-slavenskoga pravopisaňa, 1840**, *izd. »Cymelia Croatica«, Međunarodnog slavističkog centra SR Hrvatske, biblioteka pretisaka, svez. 1, Zagreb 1983. (pogovor Josip Bratulić)*

Antun Mihanović, **Rech domovini od Hasznovitozti Piszanya vu Domorodnom Jeziku, vu Bechu 1815**, *izd. »Cymelia Croatica« Međunarodnog slavističkog centra SR Hrvatske, biblioteka pretisaka, svez. 2, Zagreb 1985.*

Juraj Habdelić, **Dictionar ili rechi szlovenske ...** *1670, izd. Kršćanska sadašnjost, Zagreb 1989.*

Antun Vramec, **Postilla na vsze leto po nedelne dni... 1586**, *izd. Zavod za znanstveni rad JAZU u Varaždinu i Kršćanska sadašnjost, Zagreb-Varaždin 1990, pogovornu studiju napisao Alojz Jembrih.*

Kajkavska djela u ediciji Stari pisci hrvatski JAZU

Brezovački Tituš – **Djela Tituša Brezovačkoga**, *Stari pisci hrvatski knj. 29, JAZU, priredio Milan Ratković.*
(Uvodnu studiju »Komediografija T. Brezovačkoga« napisao Slavko Batušić), Zagreb 1951.

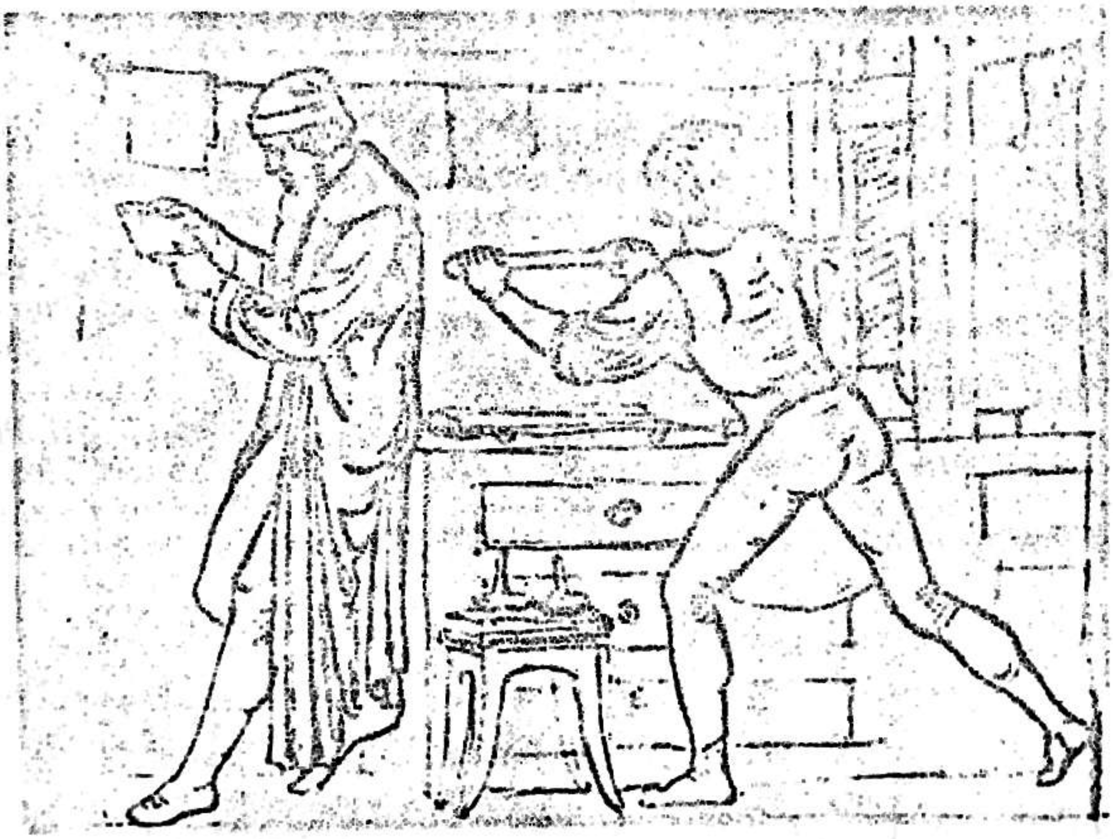

KRONOLOŠKI PREGLED DOGAĐAJA

Godina	Hrvatska	Ostale zemlje
1102	Ugar. kralj Koloman okrunjen hrv.-dalm. kraljem.	Aleksije Komnen 1081—1118.
1107	Koloman predobio dalm. gradove.	
1115—1117	Mlet. rat. Koloman umro 1116.	Ivan Komnen 1118—1143.
1124	Stjepan II u Dalmaciji.	
oko 1137	Bosna se pridružuje Ugarskoj.	
1150	Manuelova pobjeda na Tari.	Manuel Komnen 1143—1180.
1167—1180	Bizantinci vladaju u južnoj Hrvatskoj i Dalmaciji.	
1193	Bartol, knez modruški.	
1197—1203	Herceg Andrija.	
1202	Zadar osvojili Mlečani s pomoću križara.	Četvrta križarska vojna 1202—1204.
1222	»Zlatna bula« Andrije II.	»Magna charta« u Engleskoj 1215.
1242	Tatari u Hrvatskoj.	Bitka kod Mohija na Šaju 1241.
1247	Zadar se predaje Veneciji.	Pogibija Fridrika, posljednjeg Babenbergovca 1246.
oko 1260	Bela IV razdvojio hrvatsko kraljevstvo.	Štajerska u vlasti ug.-hrv. kralja 1254.
1273	Prvi slavonski sabor.	Rudolf Habsburški 1273—1291. Bitka na Moravskom polju 1278.
1293	Knezovi Bribirski postaju nasljedni banovi u Hrvatskoj.	
1301	S Andrijom III izumro rod Arpadovića.	S Većeslavom III izumro rod Přemyslovica 1306.
1311—1313	Ban Pavao Bribirski ratuje s Venecijom radi Zadra.	1310. Luksemburgovci u Češkoj.
1322	Padom bana Mladena prestaje hrv. nasljedno banstvo knezova Bribirskih.	1346. Stefan Dušan postaje car srpski.
1346	Zadar se predaje Veneciji.	1348. Karlo IV osniva sveučilište u Pragu.
1347	Ludovik I uspostavlja kraljevsku vlast u Hrvatskoj.	1355. Umro Stefan Dušan, car srpski.

Godina	Hrvatska	Ostale zemlje
1358	Ludovik I sjedinio Dalmaciju s Hrvatskom.	1370. Ludovik I postaje kralj poljski.
1377	Tvrtko podiže Bosnu na kraljevinu.	1371. Bitka na Marici. Pad Makedonije pod Turke.
1383	Buna Ivana od Paližne.	
1386	Pogibija Karla II Dračkoga.	
1386	Pokolj kod Gorjana, zarobljenje kraljica Marije i Jelisavete.	1389. Bitka na Kosovu polju.
1394	Žigmund uspostavlja privremeno svoju vlast u Hrvatskoj.	1396. Bitka kod Nikopolja.
1403	Ladislav Napuljski okrunjen za ug.-hrv. kralja u Zadru.	
1409	Ladislav Napuljski prodao Dalmaciju Veneciji.	
1415	Ugarski utjecaj istisnut iz Bosne.	1427. Ugarska dobiva Beograd.
1444	Hrvatska gubi Omiš i Poljica.	1440. Prva opsada Beograda. 1444. Bitka kod Varne.
1448	Stjepan Vukčić postaje herceg sv. Save.	1453. Pad Carigrada. 1456. Druga opsada Beograda. 1459. Srbija postaje turski pašaluk.
1463	Propast bosanskoga kraljevstva.	1463. Prvi nasljedni ugovor između Matijaša Korvina i Fridrika III.
1464	Osnutak Jajačke banovine.	
1469	Osnutak Senjske kapetanije.	
1480	Gubitak Krka.	1491. Drugi nasljedni ugovor između Vladislava II i Maksimilijana.
1482	Pad Hercegovine.	
1493	Bitka na Krbavskom polju.	1505. Ugarski sabor isključuje sve strance od prava na ug.-hrv. krunu.
		1506. Treći nasljedni ugovor između Vladislava II i Maksimilijana, a 1515. četvrti nasljedni ugovor.
1520	Pogibija bana Petra Berislavića.	1521. Sulejman II osvojio Beograd.
1525	Krsto Frankapan opskrbio Jajce.	
1526	Hrvati hoće da sebi biraju drugog vladara.	
1526 (29. kol.)	Bitka na Mohačkom polju, pogibija Ludovika II. Hrvatska bez kralja.	1526. Bitkom na Mohačkom polju i pogibijom Ludovika II ostaju Ugarska i Češka bez kralja.

Godina	Hrvatska	Ostale zemlje
1527	1. jan. Hrvati izabraše Ferdinanda svojim kraljem na Cetinu, a 6. jan. u Slavoniji Ivana Zapoljskoga.	1526. 11. nov. Ugri okruniše Ivana Zapoljskoga kraljem. 1526. 16. dec. Ugri izabraše Ferdinanda kraljem.
poč. 1528	Pad Jajca i Banjaluke.	1529. Turci pod Bečom (prvi put).
1537	Pad Požege i Klisa. Poraz Katzianerov kod Gorjana.	1532. Nikola Jurišić u Kisegu. 1538. Veliko-Varadinski mir. 1541. Ugarska razdijeljena u tri dijela.
1573	Seljačka buna Matije Gupca	1566. Nikola Zrinski u Sigetu.
1579	Osnutak Karlovca.	1606. Bečki i Žitvatoročki mir.
1593	Bitka kod Siska.	1618—1648. Tridesetogodišnji rat.
1630	»Statuta Valachorum«	1664. Bitka kod Sv. Gottharda i Vašvarski mir.
1671	Smrt Petra Zrinskoga i Krste Frankapana u Wiener-Neustadtu.	1683. Turci pod Bečom (drugi put).
		1687. Požunski sabor: Habsburška kuća postaje u Ugarskoj i Hrvatskoj nasljedna po primogenituri.
1690	Doseljenje Srba u Srijem.	1699. Karlovački mir.
1712	Hrvatska Pragmatička sankcija.	1713. Karlo III proglašava Pragmatičku sankciju.
1745	Obnova i pripojenje Slavonije Hrvatskoj.	1718. Požarevački mir.
1751	Osnovana srpska metropolija u Sr. Karlovcima.	1722. Ugarska Pragmatička sankcija.
1754	»Militär Graenitz-Rechten«; ukinuti posljednji ostaci kraljiške samouprave u Varaždinskom generalatu.	1756—1763. Sedmogodišnji rat.
1755	Buna krajišnika u Varaždinskom generalatu (»Severinska«). — Buna kmetova u Križevačkoj županiji.	
1756	Urbar M. Terezije za Slavoniju.	
1767	Osnutak Hrv. kraljevskog vijeća.	
		1781. Patent o toleranciji.
1776	Rijeka vraćena Hrvatskoj.	1785. Ukinuće kmetstva.
1779	Hrvatsko kraljevsko vijeće ukinuto.	1787—91. Rat s Turcima.

Godina	Hrvatska	Ostale zemlje
1791	Hrvatsko plemstvo odriče se upravne i financijske samostalnosti Hrvatske	
1792	Madžarski jezik uvodi se kao neobvezatni predmet u hrvatske škole	1792. Francuska naviješta rat Austriji i Pruskoj
		1794. Urota Ignjata Martinovića
1797	Mletačka Dalmacija i Istra dolaze pod Austriju	1797. Propast Mletačke Republike. — Mir u Campo-Formiju
1805	Požunski mir. Dalmacija i Istra dolaze pod vlast Napoleona I	
1806	Francuska vojska zaposjeda Dubrovnik	
1808	Kraj Dubrovačke Republike	
1809—13	Ilirske provincije	
1827	Hrvatski sabor uvodi madžarski jezik kao obvezatni predmet u škole	1825—27. Ugarski sabor
1830	Lj. Gaj. Kratka osnova horvatsko-slavenskoga pravopisanja. — J. Kušević, De municipalibus juribus... — P. Štoos. Nut novo leto...	
1832	J. Drašković. Disertatia... — J. Derkos. Genius patriae...	1831—32. Husein-kapetan Gradaščević
1835	Novine horvatske. Danica horvatsko-slavonsko-dalmatinska	1835. Umro car Franjo I
1836	Gaj uvodi u svoje novine ilirsko ime i novi pravopis	1836. Pogibija Smail-age Čengića
1838	Ilirska čitaonica u Zagrebu	1839—40. Ugarski sabor
1841	Postanak političkih stranaka u Hrvatskoj	
1842	D. Rakovac. Mali katekizam za velike ljude	
1843	Zabrana ilirskog imena i grba	1843—44. Ugarski sabor
1845	»Srpanjske žrtve«	
1847	Hrvatski sabor proglašava narodni jezik »diplomatičkim«	1847—48. Ugarski sabor

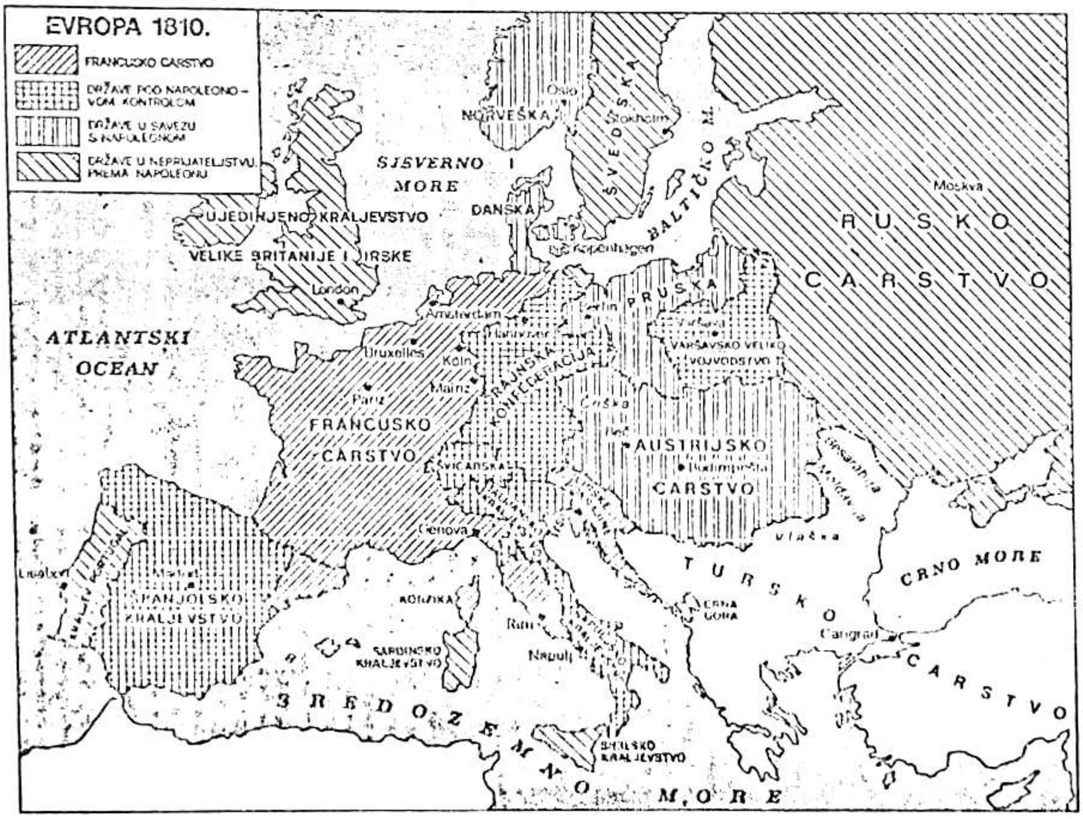

Karta Evrope iz 1810. Preuzeta iz: Petar Korunić, ***Jugoslavizam i federalizam u hrvatskom nacionalnom preporodu 1835-1875****, Zagreb 1989.*

Godina	Hrvatska	Ostale zemlje
1848	23. III J. Jelačić imenovan banom — 25. III Narodna zahtijevanja — 25. IV Banov proglas o ukinuću tlake, crkvene desetine i urbarijalnih podavanja — 5. VI sastanak hrvatskog sabora 7. IX Ban naviješta rat peštanskoj vladi; 11. IX prelazi s vojskom Dravu	1848. Revolucija u Parizu, Beču, Milanu, Berlinu 31. V — 12. VI Slavenski kongres u Pragu — 12. VI Napadaj gen. Hrabowskog na Sr. Karlovce — 2. XII Franjo Josip I 1849. Oktroirani ustav (4. III) — Kapitulacija madžarske vojske kod Világosa (13. VIII). 1851—60. Bachov apsolutizam 1850—52. Omer-paša Latas u Bosni
1859	Smrt bana Jelačića	1859. Poraz austrijske vojske kod Magente i Solferina 1860. Oktobarska diploma
1861	Hrvatski sabor; pojava triju stranaka. — Narodna stranka u Dalmaciji	1861. Februarski patent
1862—65	I. Mažuranić kancelar. — Samostalna narodna stranka.	1866. Rat s Pruskom; poraz austrijske vojske kod Sadove. 1867. Austrijsko-ugarska nagodba
1868	Hrvatsko-ugarska nagodba. — »Riječka krpica«.	
1870	Pobjeda Narodne stranke u Dalmaciji na izborima za zemaljski sabor. — »Naša sloga« u Trstu.	1870—71. Vlada grofa K. Hohenwarta. — Rat francusko-pruski. Njemačko carstvo.
1871	Manifest Narodne stranke protiv nagodbe. Rakovička buna (E. Kvaternik).	
1872	Smrt Lj. Gaja	
1873	Revizija hrvatsko-ugarske nagodbe. — Iv. Mažuranić ban (do 1880).	
1874—75	»Radnički prijatelj« (Zagreb)	1875. Ustanak u Bosni i Hercegovini. 1878. Berlinski kongres; okupacija Bosne i Hercegovine.
1881	Ukinuće Vojne krajine i njezino priključenje Hrvatskoj. — »Davidova škola«. — Neodvisna narodna stranka.	

*Kronološki pregled događaja u Evropi preuzet iz: Ferdo Šišić, **Pregled povijesti hrvatskoga naroda**, Matica Hrvatska, Zagreb 1962.*

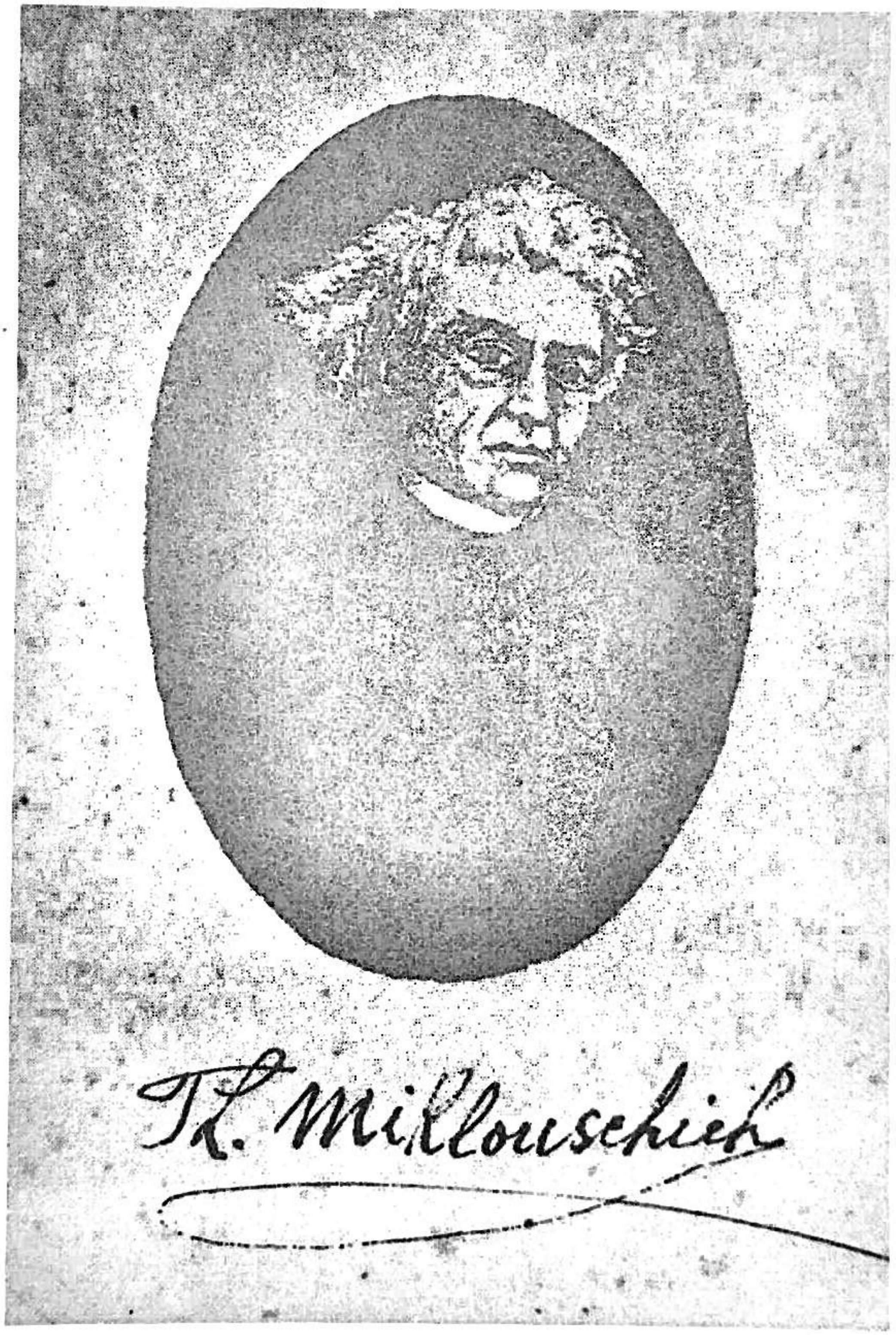

INŽENIRING

IZVAJALSKO PROJEKTANTSKI
INŽENIRING P.O. 63250
ROGAŠKA SLATINA

63250 Rogaška Slatina, Zdraviliški trg 13, p. p. 51
Telefoni: centala (063) 811-821
Telex: 33 666 IPI YU
Telefax: 063 811 934

IZVAJALSKO PROJEKTANTSKI INŽENIRING p. o.
IPI
ROGAŠKA SLATINA

PROJEKTIRANJE IN IZVAJANJE
GRADBENIH OBJEKTOV IN TEHNOLOŠKIH ČISTILNIH NAPRAV.

»CESTA« VARAŽDIN

PODUZEĆE ZA PROJEKTIRANJE,
REKONSTRUKCIJU I IZGRADNJU CESTA
I OSTALIH OBJEKATA NISKOGRADNJE
VARAŽDIN, MEĐIMURSKA 26. p. o.

TELEFON: 48155
TELEX: 23051
TELEFAX: 41137

INGRAD

GIP INGRAD CELJE P.O.

LAVA 7
63000, CELJE, JUGOSLAVIJA
TELEFON: H.C. 063/33-511
TELEX: 33536 YU - INGRAD
TELEFAX: 31133